

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΕΝΩΣΗ ΣΚΡΑΜΠΛ
Α.Μ. ΠΡΩΤ/ΚΕΙΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ 10483
ΤΡΙΑ ΠΛΑΤΑΝΙΑ 12 – ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ
Α.Φ.Μ. 997224100 – Δ.Ο.Υ. Ε΄ ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ

Αριθ. Πρωτ. 197 / 08.09.2020

ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ ΤΟΥ «ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΛΕΞΙΚΟΥ» ΠΡΟΣ ΤΟ «ΤΜΗΜΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ» ΚΑΙ Η ΕΙΣΗΓΗΣΗ – ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗ ΤΟΥ Τ.Ε.Γ.

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 1

Στο μεν Λεξικό Τριανταφυλλίδη το ρήμα παθιάζομαι λημματογραφείται μόνο στην παθητική φωνή (φωτ. 1).

παθιάζομαι [παθιάζομε] P2.1β: α. κινεῖσθαι ἀπὸ υπερβολικοῦ πάθος, ἐξάπτομαι συναισθηματικά· (πρβ. φαναιτίζομαι): Παθιάστηκε με τὴ συζήτηση. Παθιασμένος ομιλητής. β. ἐξάπτομαι, συγκινούμαι συναισθηματικά, παραδίδομαι σὲ ἓνα ἐντονό συναισθημα εὐαρέσκειας: Ἀκούγαν τοὺς μελωδικοὺς ἤχους καὶ παθιάζονταν.

[πάθ(ος) -ιάζω, -ομαι]

Στο δε Λεξικό Μπαμπινιώτη το ρήμα παθιάζω λημματογραφείται και με ενεργητική και με μεσοπαθητική φωνή (φωτ. 2).

παθιάζω ρ. μετβ. {παθιάσ-τηκα, -μένος} ἔκω κάποιον νά ἐνεργεῖ με πάθος, με μεγάλο ζήλο καὶ ορμή: θέλουν νά παθιάσουν τοὺς οπαδοὺς τοὺς ἐν ὄψει τῶν ἐκλογῶν ΣΥΝ φαναιτίζω· (κυρ. μεσοπαθ. **παθιάζομαι**) δίνομαι, ἀφοσιώνομαι σὲ κάτι με πάθος, ψυχὴ τε καὶ σῶματι: παθιάζεται με ὅ,τι καταπιαστέ|| εἶναι παθιασμένος με τὴν ἐπιστήμη του. [ΕΤΥΜ. μεσν. < αρχ. πάθος].

Πλην όμως, ενώ σε όλα τα υπόλοιπα ρήματα δίδονται εντός παρενθέσεως κατά σειρά ο αόριστος της ενεργητικής φωνής, ο αόριστος της μεσοπαθητικής φωνής (εφόσον υφίσταται αυτή) και η μετοχή του μεσοπαθητικού παρακειμένου (φωτ. 3),

κουράζω ρ. μετβ. [κούρασ-α. -τηκα. -μένος] **1.** επιφέρω (σε κάποιον) κόπωση: με κούρασε αυτή η εργασία || κουράστηκαν τα μάτια μου από την πολλή τηλεόραση || νιώθω κουρασμένος από τη δουλειά ΣΥΝ. καταπονώ, καταβάλλω ΑΝΤ. ξεκουράζω, αναπαύω **2.** προκαλώ (σε κάποιον) ενόχληση: με κουράζει επαναλαμβάνοντάς μου συνέχεια τις ίδιες ιστορίες ΣΥΝ. ενοχλώ, δυσαρεστώ. ❖ ΣΧΟΛΙΚΟ Λ. ξε-.
[ΕΤΥΜ. μεσν., αρχική σημ. «τιμωρό μτ καταναγκαστικό κύρεμα». < αρχ. κουρά (βλ.λ.). Η σημερινή σημ. είναι μεσν.].

στο ρ. παθιάζω δεν δίδεται στην παρένθεση (ως είθισται) ο αόριστος «πάθιασα». Εντούτοις, στο ερμηνευμα δίδεται εν είδει παραδείγματος η φράση «θέλουν να παθιάσουν τους οπαδούς τους εν όψει των εκλογών». Συμφωνείτε ότι πρόκειται απλώς για εκ παραδρομής παράλειψη του λεξικογράφου; Συμφωνείτε ότι υφίσταται και ο ενεργητικός αόριστος (οριστική, υποτακτική, προστακτική); Συμφωνείτε ότι οι τύποι ΠΑΘΙΑΣ-Α, -ΕΣ, -Ε, -ΑΜΕ, -ΑΤΕ, -ΑΝ(Ε), -Ω, -ΕΙΣ, -ΕΙ, -Ο(Υ)ΜΕ, -ΕΤΕ, -ΟΥΝ(Ε), -ΤΕ ορθώς είναι αποδεκτοί;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Ναι

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 2

Στο Λεξικό Μπαμπινιώτη, λήμμα προσθέτω, δίδεται αναλυτικά ο παρατατικός της μεσοπαθητικής φωνής ως εξής: προσετιθέμην, προσετίθεσο, προσετίθετο, προσετιθέμεθα, προσετίθεσθαι, προσετίθεντο (φωτ. 1).

προσθέτω ρ, μετβ. κ. αμετβ. | πρόσθεσα (λόγ. προσέθεσα), μεσοπαθ. ενεστ. προστίθ-εμαι. -εσαι, -εται. -έμεθα. -εσθε. -ενται, μεσοπαθ. παρ. προσετίθ-έμην. -εσο. -ετο. -έμεθα. -εσθαι, -εντο. αόρ. προστέθηκα (λόγ. προστετέθην, -ης, -η...). μετχ. παρακ. προστεθειμένος | ♦ (μετβ.) **1.** καθιστώ (κάτι) μέρος ενός συνόλου ενώνοντάς το με άλλο μέρος ή με το σύνολο αυτό: δύο νέα τάγματα προστέθηκαν από χθες στις δυνάμεις του εχθρού || δέκα νεκροί προστέθηκαν στα θύματα τής εξόδου των Αθηναίων για το τριήμερο || οι τόκοι προστίθενται στις καταθέσεις **2.** αθροίζω, κάνω την πρόσθεση (δύο ή περισσότερων αριθμών): πρόσθεσε το 8 στο 20 ΑΝΤ. αφαιρώ **3.** βάζω (κάτι) παραπάνω: ~ κι άλλο αλάτι στο φαγητό || ~ μελάνι στις φωτοτυπίες / χρώμα στην εικόνα **4.** κάνω (κάτι) περισσότερο, μεγαλύτερο ή εντονότερο: τα τακούνια τής προσθέτουν ύψος **5.** (ειδικότ.) επεκτείνω (κάτι) ενώνοντάς το με άλλο ή άλλα συναφή μέρη ή στοιχεία: ~ στρέμματα στο οικοπέδο / νέα εδάφη σε μια χώρα / ένα δωμάτιο στον επάνω όροφο ΣΥΝ. (για κράτη) προσαρτώ, επεκτείνω **6.** λέγω συμπληρωματικά, επιπροσθέτως: κλείνοντας θα ήθελα ακόμα να προσθέσω ότι... || μήπως έχετε να προσθέσετε τίποτα; ΣΥΝ. συμπληρώνω **7.** συνυπολογίζω, λαμβάνω υπ' όψιν επιπροσθέτως: να προσθέσω ότι χάσαμε ήδη ώρα στο αεροδρόμιο· συνεπώς πρέπει να επιταχύνουμε ♦ **8.** (αμετβ.) εκτελώ την πράξη τής πρόσθεσης: ξέρεις να προσθέτεις; || προσθέτει με τα δάχτυλα. [ΕΙΥΜ, < αρχ. προστίθμι < προσ- + τίθμι, βλ. κ. θέτω, τίθεμαι].

Συμφωνείτε ότι το β' πληθ. πρόσωπο έχει εκ παραδρομής καταγραφεί λανθασμένα; Συμφωνείτε ότι δεν υφίσταται ο τύπος προσετίθεσθαι; Συμφωνείτε ότι το ορθό είναι προσετίθεσθε;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Ναι

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 3

Στα Λεξικά Τριανταφυλλίδη και Μπαμπινιώτη λημματογραφούνται – μεταξύ άλλων – και τα ουσιαστικά τσαγερία, τσαγερό και τσαγιέρα. Στο Λεξικό Τριανταφυλλίδη η τσαγιέρα (φωτ. 1)

τσαγιέρα η [tsaˈjeɾa] Ο25α : δοχείο με στόμιο στο επάνω μέρος: α. από ποσειδάνη, για να ετοιμάζουν και να σερβίρουν το τσάι. β. από μέταλλο, για να ζεσταίνουν νερό στη σόμπα, στο τζάκι κτλ.

[τσαγ- (τσάι) -ιέρα]

δίδεται με κλιτικό υπόδειγμα Ο25α, το οποίο σύμφωνα με τους πίνακες κλιτικών υποδειγμάτων (φωτ. 2)

Ο23	μαμά	μαμάς	μαμά	μαμά	μαμάδες	μαμάδων	μαμάδες	μαμάδες
Ο24	καρδιά	καρδιάς	καρδιά	καρδιά	καρδιές	καρδιών	καρδιές	καρδιές
Ο25	ώρα	ώρας	ώρα	ώρα	ώρες	ωρών	ώρες	ώρες
Ο25α	πείνα	πείνας	πείνα	πείνα	πείνες		πείνες	πείνες
Ο26	μητέρα	μητέρας	μητέρα	μητέρα	μητέρες	μητέρων	μητέρες	μητέρες
Ο27	θάλασσα	θάλασσας	θάλασσα	θάλασσα	θάλασσες	θαλασσών	θάλασσες	θάλασσες
Ο27α	πέστραφα	πέστραφας	πέστραφα	πέστραφα	πέστραφες		πέστραφες	πέστραφες
Ο28	σάλπιγγα	σάλπιγγας	σάλπιγγα	σάλπιγγα	σάλπιγγες	σαλπίγγων	σάλπιγγες	σάλπιγγες

σημαίνει ότι δεν υφίσταται η γενική πληθυντικού τσαγιερών. Στο ίδιο λεξικό η τσαγερία και το τσαγερό δίνουν γενική πληθυντικού τσαγεριών και τσαγερών (φωτ. 3).

τσαγερία η [tsajetía] Ο25 : κατάσταση όπου σερβίζουν κυρίως τσάι· τείο ποτείο.

[τσαγ- (τσάι) -ερία]

τσαγερό το [tsajetó] Ο38 : α. τσαγιέρα. β. (παρωχ.) σερβίτσιο τσαγιού.

[τσαγ- (τσάι) -ερό]

Στο Λεξικό Μπαμπινιώτη η τσαγιέρα δίδεται με γενική πληθυντικού τσαγεριών (φωτ. 4).

τσαγερία (η) {τσαγιεριών} κατάσταση όπου σερβίζουν κυρίως τσάι
ΣΥΝ. (λόγ.) τείοποτείο.

[ΕΤΥΜ. < θ. τσαγ- (τσάι, -αγιού) + παριαγ. επίθημα -ερία].

τσαγερό (το) η τσαγιέρα (βλ.λ.).

[ΕΤΥΜ. < τσάι + παρωγ. επίθημα -ερό, με ευφωνικό -γ-].

τσαγιέρα (η) {τσαγεριών} (λαϊκ.) σκεύος για την παρασκευή, τη διατήρηση τής θερμοκρασίας και το σερβίρισμα τού τσαγιού.

[ΕΤΥΜ. < τσάι + παρωγ. επίθημα -ιέρα, με ευφωνικό -γ-].

Από όλα αυτά συμπεραίνουμε ότι δεν τεκμαίρεται πουθενά ο τύπος τσαγιερών και εάν παιχθεί σε αγώνα ελλοχεύει ο κίνδυνος ο έφορος που θα κάνει σωστά τη δουλειά του να την ακυρώσει. Συμφωνείτε ότι πρόκειται για λάθος εκ παραδρομής του Λεξικού Μπαμπινιώτη και ότι υφίσταται και ο τύπος τσαγιερών;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Ναι

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 4

Στο Λεξικό Μπαμπινιώτη, λημματογραφούνται – μεταξύ άλλων – και αρκετά τριγενή και δικατάληκτα επίθετα με κατάληξη -ων, -ων, -ον, η οποία δίδεται καθαρά αμέσως μετά το κυρίως λήμμα. Όταν όμως λημματογραφείται ένα ουσιαστικό, τότε αμέσως μετά το λήμμα δίδεται εντός παρενθέσεως το άρθρο του (ο για τα αρσενικά, η για τα θηλυκά, το για τα ουδέτερα και ο/η για τα διγενή που είναι ταυτόχρονα και αρσενικά και θηλυκά). Παρακαλούμε λοιπόν εδώ να παρατηρήσετε το τριγενές επίθετο ταπεινόφρων, -ων, -ον (φωτ. 1),

ταπεινόφρων, -ων, -όν [ταπεινόφρ-ονος, -ονα | -ονες (ούδ. -ονα), -όνων] (λόγ.) αυτός που μιλά και συμπεριφέρεται ταπεινά, με μετριοφροσύνη, που δεν έχει μεγάλη ιδέα για τον εαυτό του και ενεργεί αναλόγως ΣΥΝ. σεμνός ΑΝΤ. αλαζόνας, καυχησιάρης, υπερήφανος. — **ταπεινοφρόνως** επίρρ. [μτγν.]. ❖ ΣΧΟΛΙΟ λ. -ων, -ων, -ον. [ΕΤΥΜ. μτγν. < αρχ. ταπεινός + -φρων (< φρήν. φρενός, βλ.λ.), πβ. κ. έχέ-φρων, σώ-φρων].

το τριγενές επίθετο υψηλόφρων, -ων, -ον και το διγενές ουσιαστικό (ο/η) υψηλόφρονας (φωτ. 2),

υψηλόφρων, -ων, -όν [υψηλόφρ-ονός, -ονα | -ονες (ουδ. -ονα), -όνων]
1. αυτός που εμπνέεται από ευγενείς και μεγάλες ιδέες: ~ οραματιστής / στοχαστής ΣΥΝ. ευγενής, υψηλός, ανώτερος ΑΝΤ. ποταπός
2. (αρνητ.) αυτός που φέρεται υποτιμητικά στους άλλους, που θεωρεί τον εαυτό του ανώτερο ΣΥΝ. αλαζόνας, υπερήφανος ΑΝΤ. μετριόφρων, ταπεινόφρων. Επίσης **υψηλόφρονας** (ο/η). — **υψηλοφρόνως** επίρρ. [1896]. **υψηλοφροσύνη** (η) [μτγν.], **υψηλοφρονώ** ρ. [μτγν.] {-είς...}. ❖ ΣΧΟΛΙΟ λ. -ων, -ων, -ον. [ΕΤΥΜ. < αρχ. ύψηλόφρων < ύψηλός + -φρων < φρήν. -ενός (βλ.λ.)].

το τριγενές επίθετο αγνώμων, -ων, -ον και το διγενές ουσιαστικό (ο/η) αγνώμονας (φωτ. 3),

αγνώμων, -ών, -ον [αγνώμ-ονος, -ονα | -ονες (ουδ. -ονα), -όνων] αυτός που δεν αναγνωρίζει την ευεργεσία που του έκαναν, που δεν αισθάνεται ευγνωμοσύνη: υπήρξε / φάνηκε ~ απέναντι στους ευεργέτες του ΣΥΝ. αχάριστος. Επίσης (καθημ.) **αγνώμονας** (ο/η). — **αγνωμονώ** ρ. [αρχ.] {-είς ..}. ❖ ΣΧΟΛΙΟ λ. -ων, -ων, -ον. [ΕΤΥΜ. αρχ., αρχική σημ. «αυτός που δεν έχει γνώμη, κρίση», < ά-στερητ. + γνώμη. Η σημερινή σημ. ήδη αρχ. (λ.χ. Σόφοκλ. Οιδίππου επί Κολωνῶ 86: Φοίβω τε κάμοι μὴ γένησθ' ἀγνώμονες)].

το διγενές ουσιαστικό (ο/η) κεραμοποιός (φωτ. 4)

κεραμοποιός (ο/η) [μτγν.] ο τεχνίτης που ασχολείται επαγγελματικά με την κατασκευή κεραμικών ειδών ΣΥΝ. κεραμοουργός, κεραμέας, (λαϊκ.) κεραμιδάς.

και το διγενές ουσιαστικό (ο/η) μηχανολόγος (φωτ. 5).

μηχανολόγος (ο/η) [1890] ὁ εἰδικὸς στὸν σχεδιασμὸ, στὴν κατασκευή και επίβλεψη μηχανῶν και μηχανικῶν εγκαταστάσεων.

μηχανοπέδη (η) [μηχανοπεδών] το φρένο μηχανῶν και ιδιαίτερα των σιδηροδρόμων και τροχιοδρόμων, που λειτουργεί με πεπιεσμένο αέρα.

[ΕΤΥΜ. < μηχανή + πέδη «δεσμός, φρένο» (βλ.λ.)].

Το πρόβλημα εντοπίζεται στο λήμμα ορθόφρων. Όπως θα παρατηρήσετε, λημματογραφείται ως διγενές ουσιαστικό, ενώ ταυτόχρονα δίδεται η επισήμανση (ουδ. -ονα), δηλαδή η ονομαστική πληθυντικού του ουδετέρου γένους, όπως ακριβώς και στα επίθετα ταπεινόφρων, υψηλόφρων, αγνώμων κλπ. (φωτ. 6).

ορθόφρων (ο/η) [ὀρθόφρ-ονος, -ονα | -ονες (ουδ. -ονα), -όνων] (λόγ-σπάν.) αὐτός που σκέπτεται λογικά. με σύνθεση ΣΥΝ. συνετός, σώφρων, νουνεχής ΑΝΤ. άφρων, άμυαλός. -- **ορθοφροσύνη** (η), **ορθοφρονώ** ρ. [μεσν.] [-εῖς...]. ΣΧΟΛΙΟ λ. -ων, -ών, -ον, λογικός.

[ΕΤΥΜ. αρχ. < ὀρθο- + -φρων < φρην, φρενός (βλ.λ.), πβ. ὑψηλόφρων, σώφρων, ταπεινόφρων]

Συμφωνείτε ότι το «ορθόφρων» λημματογραφήθηκε εκ παραδρομής ως ουσιαστικό, ότι πρόκειται για τριγενές επίθετο και ότι υφίσταται και ο κλιτικός τύπος ορθόφρον;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Ναι

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 5

Στο Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας (Μπαμπινιώτη) λημματογραφείται το ουδέτερο ουσιαστικό γέρας. Τα μέλη όμως του Τμήματος Λεξικού (το οποίο επιμελείται την ψηφιοποίηση των επίσημων βοηθημάτων μας) θεωρούμε ότι κατά την παρουσίαση του λήμματος έχουν γίνει – εκ παραδρομής – δύο λάθη. Πρώτον, γράφει «χωρίς γενική και πληθυντικό», ενώ ήδη έχει δοθεί η γενική ενικού και δη με δύο διαφορετικούς κλιτικούς τύπους (γέρα-ος κ. -ως). Δεύτερον, έτσι όπως τοποθετήθηκε η παύλα μετά το άλφα και όχι μετά το ρο, ο αναγνώστης οδηγείται στο – προφανώς εσφαλμένο – συμπέρασμα ότι οι δύο τύποι της γενικής ενικού είναι του γέρας και του γέραως (φωτ. 1).

γέρας (τό) [γέρ-α-ος κ. -ως | χωρ. γεν. κ. πληθ.] (ἀρχαιοπρ.) το βραβείο, το έπαθλο, πολύτιμο ~ για την προσφορά του στο έθνος ΣΥΝ αριστείο ➡ ΣΧΟΛΙΟ λ. άθλος.

[ΕΤΥΜ αρχ < I E. *ǵer- «γηράσκω, ωριμάζω». πβ. σανσκρ. jīryati «γερνάζει, εξασθενεί», αρχ σλαβ. zrieti «ωριμάζω», γερμ. kerl «ανθρωπάκος». αγγλ. churl «γεωργός, αγροίκος» Ομόρρ. γέρ-ων (-ος), γερ-αρός, γήρ-ας, γραῖα κ.ά. Εκτός από τη σημ. της μεγάλης ηλικίας, η λ. γέρας περιέγραψε επίσης και την τιμητική θέση που επιφυλάσσονταν στους ηλικιωμένους. Η σημ. «αριστείο, έπαθλο» είναι ήδη ομηρική].

Φρονούμε ότι το ορθό θα ήταν γέρ-ας κ. -ως. Συμβουλευτήκαμε και το Λεξικό για το Σχολείο και το Γραφείο (Μπαμπινιώτη), το οποίο έχει υπερψηφισθεί ως αποδεκτό βοήθημα και θα αρχίσει να «παίζεται» από το Μάιο του 2021. Εκεί δίδονται δύο τύποι γενικής ενικού: του γέρας και του γέρως (φωτ. 2).

γε|ρα|ρός Ε1 (θηλ. γεραρ-ά, εν. γεν. -άς, πληθ. ονομ. -ές, γεν. -ών) (αρχαιοπρ.) αξιοσέβαστος. ➡ γέρας.

γέ|ρας (τό) Ο [γεν. γέρας / γέρως, χωρ. πληθ.] (αρχαιοπρ.) το βραβείο, το έπαθλο.

γέρας: ομόρριζα. Από ρίζα με σημασία «ωριμάζω, γηράσκω» προήλθαν οι λ. γήρ-ας, γηρ-αλέος, γέρ-ας, γερ-αρός, γηρ-άσκω, γρ-αῖα (γριά), γέρ-ων (γέρος) κ.ά. Ας σημειωθεί ότι οι ομόρριζες λ. **γήρας** και **γέρας** διαφοροποιήθηκαν ως προς τη σημασία, αφού η πρώτη δήλωσε απλώς τα γηρατειά, ενώ η δεύτερη την τιμή και τον σεβασμό που αρμόζουν στους ηλικιωμένους, πράγμα που εξηγεί τη γενίκευση της σημασίας της.

Συμβουλευτήκαμε και την Γραμματική της Αρχαίας Ελληνικής του Μιχ. Οικονόμου, που είναι επίσημα αποδεκτό βοήθημα. Πιο συγκεκριμένα, δείτε την παράγραφο 139 (φωτ. 3)

139. δ) Ουδέτερα ακατάληκτα σε -ας (γεν. -ως ή -ατος)

(θ. κρεασ-)

(θ. περασ-, περατ-)

Ενικός αριθμός

ον.	τὸ	(θ. κρεασ-)	κρέας	πέρας
γεν.	τοῦ	(κρέας-ος, κρέα-ος)	κρέως	πέρατ-ος
δοτ.	τῷ	(κρέας-ι, κρέα-ι̃)	κρέα	πέρατ-ι
αιτ.	τὸ	(θ. κρεασ-)	κρέας	πέρας
κλ.	(ὃ)	(θ. κρεασ-)	κρέας	πέρας

Πληθυντικός αριθμός

ον.	τὰ	(κρέας-α, κρέα-α)	κρεῶ	πέρατ-α
γεν.	τῶν	(κρεάσ-ων, κρεά-ων)	κρεῶν	περάτ-ων
δοτ.	τοῖς	(κρέας-σι)	κρέα-σι(ν)	πέρα-σι(ν)
αιτ.	τὰ	(κρέας-α, κρέα-α)	κρέα	πέρατ-α
κλ.	(ὧ)	(κρέας-α, κρέα-α)	κρέα	πέρατ-α

και την παράγραφο 140 (φωτ. 4).

Παρατηρήσεις

140. Σιγμόληκτα ουδέτερα σε -ας είναι έξι: *κρέας, γέρας (= βραβείο), γήρας, πέρας, τέρας, κέρας*. Από αυτά:

1) μόνο τα ονόμ. *κρέας, γέρας, γήρας* έχουν θέμα παντού καθαρά σιγμόληκτο σε -ας· αυτά αποβάλλουν το σ ανάμεσα σε δύο φωνήεντα και έπειτα συναιρούν τα δύο αυτά φωνήεντα: τοῦ (*κρέας-ος, κρέα-ος*) κρέως· τῷ (*κρέας-ι, κρέα-ι*) κρέα κτλ. (βλ. § 64, 1, πβ. § 134, 3 και § 137,3 και 4).

2) το όνομα *πέρας* σχηματίζει την ονομ., αιτ. και κλητ. του ενικού από σιγμόληκτο θέμα σε -ας, χωρίς κατάληξη, και τις άλλες πτώσεις από θέμα σε -αι, ως οδοντικόληκτο: τοῦ *πέρατ-ος*, τῷ *πέρατ-ι*, τὰ *πέρατ-α*, τῶν *περάτ-ων* κτλ. (όπως τὸ *σῶμα*, τοῦ *σώματ-ος* κτλ.).

3) τὸ όνομα *τέρας* σχηματίζει τον ενικό κατά το *πέρας*: τὸ *τέρας*, τοῦ *τέρατ-ος* κτλ.

4) το όνομα *κέρας* σε όλους τους αριθμούς και το όνομα *τέρας* στον πληθυντικό και δυϊκό σχηματίζονται και κατά τους δύο τρόπους, δηλ. και ως σιγμόληκτα (κατά το *κρέας*) και ως οδοντικόληκτα (κατά το *πέρας*): τὸ *κέρας*, τοῦ *κέρως* και *κέρατος*, τῷ *κέρα* και *κέρατι* κτλ. ~ πληθ. τὰ *κέρα* και *κέρατ-α*, τῶν *κερῶν* και *κεράτ-ων* κτλ. – δυϊκός τῷ *κέρα* και *κέρατ-ε*, τοῖν *κεροῖν* και *κεράτ-οιν*· (τὸ *τέρας*) πληθ. τὰ *τέρα* και *τέρατ-α* κτλ. – δυϊκός τῷ *τέρα* και *τέρατ-ε*, τοῖν *τεροῖν* και *τεράτ-οιν*.

5) το όνομα *γήρας* έχει μόνο ενικό αριθμό (§ 83, 1, β).

Τέλος, συμβουλευτήκαμε και το μη αποδεκτό βοήθημα *lexigram* (φωτ. 5).

Λέξη: γέρας (Κλιτικό Αρχαίας)

Δείτε και: **LSJ - Αρχ. Ελλην. Γραμματεία** **Κλίση Νέας** **Συνώνυμα - Σημασία** **Ομόρριζα**

Ετυμολογία: **γῆρας** < αρχ. γῆρας

λήμμα μέρος γένος αριθμός πτώση

γέρας ουσιαστικό ουδέτερο ενικός ονομαστική
αιτιατική
κλητική

Γένος
ουδέτερο

ΜΤΦΡ., ΣΥΝΤΑΚΤ., ΑΣΚΗΣΕΙΣ

τό γέρας
τοῦ γέρας
τῷ γέρα
τό γέρας
(ᾧ) γέρας
τά γέρα
τῶν γεράων
τοῖς γέρασι / γέρασιν
τά γέρα
(ᾧ) γέρα

ΧΩΡΙΣΜΟΣ ΚΑΤΑΛΗΞΕΩΝ

ΘΕΩΡΙΑ ΓΡΑΜΜ.

μέρος γένος

ουσιαστικό ουδέτερο

Συμφωνείτε ότι εκ παραδρομής δίδεται εσφαλμένα ο τύπος του γέραως, ότι δεν υφίσταται καν τέτοιος τύπος και ότι οι ορθοί τύποι της γενικής ενικού είναι του γέρας και του γέρως;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Ναι

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 6

Στο Λεξικό Τριανταφυλλίδη λημματογραφείται και το ρ. παινώ -ιέμαι (φωτ. 1),

παινώ [penó] -ιέμαι P10.5 : (λαϊκότρ.) επαινώ. ΠΑΡ Αν δεν παινεύσεις το σπίτι σου, θα πεσει να σε πλακαχτεί, οποίος δεν επαινεί κτ. ή κτ. δικό του, ζημιώνει.

[μην. παινώ < αρχ. επαινῶ με αποβ. του αρχικού άτ. φων.]

το οποίο συνοδεύεται από το κλιτικό υπόδειγμα P10.5 (φωτ. 2).

P10.5a Ενεργητική φωνή							
ενεστ.	οριστ. / υποστ.	ιφατιά, -άω	φοράς	φορά(τι)	φορούμε, -άμε	ιφαράτε	φορούν, -άν
	προστ.		φόρα			ιφαράτε	
	μικ.	ιφαράντας					
πρτ.	οριστ.	ιφορεύα	ιφορεύεις	ιφορεύει	ιφορεύουμε	ιφορεύατε	ιφορεύουν
σάρ.	οριστ.	ιφάρεα	ιφάρεας	ιφάρεα	ιφάρεαμε	ιφάρεατε	ιφάρεαν
	υποστ.	ιφάρεω	ιφάρεεις	ιφάρεει	ιφάρεα(υ)με	ιφάρεατε	ιφάρεουν
	προστ.		ιφάρεσε			ιφάρεστε	
	σπαρέμφ.	ιφάρεσει					
πρκ.	οριστ.	έχω ιφάρεσει (ή έχω ιφορεμένο)					

Προβληματιζόμενοι μήπως το ρ. παινώ (κατά το επαινώ) ανήκει στη δεύτερη τάξη της β' συζυγίας (-ώ, -είς, -εί κλπ.), ως Τμήμα Λεξικού στείλαμε σχετικό ερώτημα στον κο Γ.Παπαναστασίου, Διευθυντή του Ιδρύματος Τριανταφυλλίδη. Από τις απαντήσεις του (με κόκκινα γράμματα) προκύπτει ότι το ρ. παινώ ανήκει στην πρώτη τάξη της β' συζυγίας (-ώ, -άς, -ά κλπ.) χωρίς όμως να γίνεται αποδεκτός και ο ασυναίρετος τύπος παινάω (φωτ. 3).

3 Στο ρήμα παινώ, -ιέμαι δίδεται η έννοια του επαινώ. Εντούτοις, το κλιτικό παράδειγμα του παινώ είναι το Ρ10.5 (φορώ, -άς). Μήπως πρόκειται περί λάθους, όπως ακριβώς συνέβη και με το διατελώ;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Στο παινώ το ΛΚΝ θεωρεί ότι ο (λαϊκός αυτός ενεστ.) κλίνεται ως παινάς, παινά(ει) (και όχι παινείς, παινεί). Αόρ. παίνεσα, κατά το φόρεσα.

Μεταγενέστερη επερώτηση: Σας ευχαριστούμε για τις απαντήσεις στα πρώτα 5 ερωτήματα. Αν μου επιτρέπετε όμως, να επισημάνω ότι στο ερώτημα Νο 3 μας δώσατε (εκ παραδρομής) και τον τύπο παινάει ενώ δεν δίδεται πουθενά ο τύπος παινάω (υπάρχει μόνο το παινώ).

ΜΕΤΑΓΕΝΕΣΤΕΡΗ ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Επανέρχομαι στο θέμα που μου είχατε γράψει για το παινώ. **Ο τύπος παινά(ει) προβλέπεται από το κλιτικό παράδειγμα που σας έδωσα (φορώ). ΠΡΟΣΟΧΗ, το παινά(ει) δεν συνεπάγεται απαραίτητα τύπο παινάω! παινώ, παινάς, παινά(ει)...**

Στο Λεξικό Μπαμπινιώτη ομοίως λημματογραφείται το ρ. παινώ που παραπέμπει στο ρ. επαινώ (φωτ. 4).

παινεύω ρ. μετβ. {παίν-εσα κ. -ῖσα, -εὔτηκά, -εμένος} (καθημ.) **1.** επαινώ **2.** (μεσοπαθ. **παινεύομαι**) περιαιτολογώ: να μην / δεν θέλω να το παινευτώ, αλλά είμαι ο καλύτερος στο είδος μου **3.** (η μτχ. **παινεμένος**, -η, -ο) αυτός που επαινείται συχνά, που έχει φήμη ΣΥΝ. φημισμένος. — **παίνεμα** (το) [μεσν.] κ. **παινεσιά** (η) [μεσν.]. [ΕΤΥΜ. < μεσν. παινῶ (< αρχ. ἐπαινῶ), κατά τα ρ. σε -εύω].
παινώ ρ. μετβ. → επαινώ

Στο ερμηνευμα του ρ. επαινώ εμφανίζεται και το (λαϊκ.) παινώ, χωρίς όμως να δίδεται (εντός παρενθέσεως) και η κατάληξη του β' εν. προσ. ώστε να γνωρίζει ο αναγνώστης και σε ποια τάξη της β' συζυγίας ανήκει (φωτ. 5).

επαινώ ρ. μετβ. {επαινείς... | επαιν-εσα. -ούμαι, -έθηκα, -εμένος} κ. (λαϊκ.) **παινώ** επιδοκιμάζω, εκφράζομαι θετικά για (κάποιον/κάτι): η πρότασή του επαινεθήκε ομόφωνα από την επιτροπή ΣΥΝ. εγκωμιάζω ΑΝΤ. ψέγω. επικρίνω. κατηγορώ. Επίσης (καθημ.) **παινεύω**. ➡ ΣΧΟΛΙΟ λ. -εσα. εναίσιμος.
[ΕΤΥΜ. < αρχ. ἐπαινῶ (-έω) < ἐπ(ι)- + αἰνῶ].

Στείλαμε διευκρινιστικό ερώτημα στον λεξικογράφο, αλλά απάντηση δεν πήραμε. Τέλος, συμβουλευτήκαμε και το μη αποδεκτό βοήθημα lexigram (φωτ. 6).

Λέξη: παινώ (Κλιτικό Νέας)

Δείτε και: Συνώνυμα - Σημασία Ομορρία

Ετυμολογία: αἶνος < αρχ. αἶνος "λόγος, μύθος"

Λήμμα μέρος φωνή χρόνος έγκλιση αριθμός πρόσωπο

παινώ ρήμα ενεργητική ενεστώτας οριστική ενικός πρώτο υποτακτική

Ενεργητική Παθητική	παινάω / παινώ
	παινάς
Οριστική	παινά / παινάει
ενεστώτας	
παρατατικός	παινούμε / παινάμε
αόριστος	παινάτε
παρακείμενος	
υπερσυντέλικος	παινούν / παινάνε
συντελεσμένος μέλλοντας	παινούνε / παινάν / παινάνε (προφ.)
εξακολουθητικός μέλλοντα	
συναπτικός μέλλοντας	
Υποτακτική	
ενεστώτας	
αόριστος	
παρακείμενος	
Προστακτική	
ενεστώτας	
αόριστος	
Απαρέμφατο	
αόριστος	
Μετοχές	
ενεστώτας	

ΧΡΟΝ. ΑΝΤ. & ΑΡΧ. ΧΡΟΝΟΙ ΝΕΑ ΠΑΝΟΡΑΜΙΚΗ ΚΑΩΣΗ ΘΕΩΡΙΑ ΓΡΑΜΜ.

μέρος φωνή χρόνος έγκλιση
ρήμα ενεργητική ενεστώτας οριστική

Συμφωνείτε ότι το (λαϊκ.) ρ. παινώ ανήκει στην πρώτη τάξη της β΄ συζυγίας και ότι δεν υφίστανται καν οι κλιτικοί τύποι παινείς, παινεί, παινείτε;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Ναι

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 7

Στο Λεξικό Τριανταφυλλίδη ληματογραφούνται δεκάδες ανισοσύλλαβα παροξύτονα επίθετα που εντάσσονται στην ομάδα του κλιτικού υποδείγματος Ε9, λ.χ. απλοχέρης -α -ικο, βρομιάρης -α -ικο, γρουσουζής -α -ικο, ζηλιάρης -α -ικο, λιχούδης -α -ικο, παθιάρης -α -ικο, χαδιάρης -α -ικο κλπ. Σύμφωνα με τον πίνακα κλίσεως Ε9, δεν υφίσταται καν η γενική πληθυντικού του θηλυκού γένους (φωτ. 1).

Ε9	ζηλιάρης	ζηλιάρη	ζηλιάρη	ζηλιάρη	ζηλιάρηδες	ζηλιάρηδων	ζηλιάρηδες	ζηλιάρηδες
	ζηλιάρα	ζηλιάρος	ζηλιάρα	ζηλιάρα	ζηλιάρες	ζηλιάρες	ζηλιάρες	
	ζηλιάρικο	ζηλιάρικου	ζηλιάρικο	ζηλιάρικο	ζηλιάρικα	ζηλιάρικων	ζηλιάρικα	ζηλιάρικα

Στο Λεξικό Μπαμπινιώτη, στα ίδια επίθετα, δεν δίδονται καθόλου κλιτικές πληροφορίες (φωτ. 2, φωτ. 3, φωτ. 4).

ζηλιάρης, -α, -ικο [μεσν.] **1.** αυτός που ζηλεύει εύκολα: είναι πολύ ~ αν δει ότι ο γείτονάς του αγόρασε κάτι που δεν έχει κι αυτός, θα τρέξει να το αγοράσει **2.** (ειδικότ.) αυτός που αισθάνεται συχνά έντονη ζήλια για σύζυγο ή ερωτικό σύντροφο, για πιθανή απιστία αγαπημένου προσώπου: ~ σύζυγος ΣΥΝ. ζηλότυπος, (εκφραστ.) ζηλιαρόγατος.
ζηλιάρικος, -η, -ο αυτός που εκφράζει ζήλια: ~ ματιά / αντίδραση. — **ζηλιάρικα** επίρρ.

γρουσούζης, -ᾱ, -ικο κ̣̂. (σπάν.) **γούρσουζης** {γρουσουζήδες} **1.** αυτός που φέρνει κακοτυχία, γρουσουζιά ΣΥΝ. (λαϊκ.) γκαντέμης • **2.** (ως χαρακτηρισμός) μίζερος, κακομοίρης άνθρωπος. — **γρουσούζικος**, -η, -ο ΣΧΟΛΙΟ λ. τύχη.
[ETYM < γουρσουζής < τουρκ. uğursuz «δυσοίωνος, δυσμενής»].

χαδιάρης, -ᾱ, -ικο {χαδιάρηδες} (λαϊκ.) **1.** αυτός που αγαπά πολύ τα χάρδια, που είναι συνηθισμένος στα χάρδια, που του αρέσει να του συμπεριφέρονται τρυφερά: ~ παιδί / γατί ΣΥΝ. μαλακός, τρυφερός ΛΤ. σκληρός **2.** (κατ' επέκτ.) αυτός που κάνει νάζια, που του αρέσουν τα καμώματα: ~ γυναίκα ΣΥΝ. ναζιάρης. Επίσης **χαδιάρικος**, -η, -ο. — **χαδιάρικα** επίρρ.
[ETYM. < χάρδι + παρραγ. επίθημα -ιάρης, πβ. κ. αλαν-ιάρης].

Στο Λεξικό για το Σχολείο και το Γραφείο (Μπαμπινιώτη), τα ίδια επίθετα συνοδεύονται από το κλιτικό υπόδειγμα Ε11, σύμφωνα με το οποίο η γενική πληθυντικού του θηλυκού γένους ταυτίζεται με τη γενική πληθυντικού του αρσενικού γένους λ.χ. «των ζηλιάρηδων γυναικών» (φωτ. 5).

Ε11 Ζηλιάρης – ζηλιάρια – ζηλιάρικο						
	ΑΡΣΕΝΙΚΟ		ΘΗΛΥΚΟ		ΟΥΔΕΤΕΡΟ	
	Ενικός	Πληθυντικός	Ενικός	Πληθυντικός	Ενικός	Πληθυντικός
Όνομαστική	Ζηλιάρης	Ζηλιάρηδες	Ζηλιάρια	Ζηλιάρεις	Ζηλιάρικο	Ζηλιάρικα
Γενική	Ζηλιάρη	Ζηλιάρηδων	Ζηλιάρας	(Ζηλιάρηδων)	Ζηλιάρικου	Ζηλιάρικων
Αιτιατική	Ζηλιάρη	Ζηλιάρηδεις	Ζηλιάρια	Ζηλιάρεις	Ζηλιάρικο	Ζηλιάρικα
Κλητική	Ζηλιάρη	Ζηλιάρηδες	Ζηλιάρια	Ζηλιάρεις	Ζηλιάρικο	Ζηλιάρικα

Στη Σύγχρονη Σχολική Γραμματική για όλους (Μπαμπινιώτη), τα ίδια επίθετα δεν έχουν καν γενική πληθυντικού στο θηλυκό γένος (φωτ. 6).

-α, -ικο

προς τα λοιπά επίθετα (που είναι ισσοσύλλαβα), αυτή η κατηγορία που αποτελείται από νεοελληνικά επίθετα χαρακτηρίζεται στον πληθυντικό αριθμό όλων των αρσενικών και μερικών θηλυκών, καθώς και σε όλη την κλίση του ουδετέρου, από άνισο αριθμό συλλαβών (ανισοσύλλαβία). Διακρίνεται σε παροξύτονα (π.χ. τσιγγούνης, τριπέλης, τεισματοάρης) και οξύτονα (π.χ. πολυλογάς, φαγάς, κολιτσάκι).

	ΑΡΣΕΝΙΚΟ	ΘΗΛΥΚΟ	ΟΥΔΕΤΕΡΟ
ΕΝΙΚΟΣ	τσιγγούν-ης	τσιγγούν-α	τσιγγούν-ικο
	τσιγγούν-η	τσιγγούν-ας	τσιγγούν-ικου
	τσιγγούν-η	τσιγγούν-α	τσιγγούν-ικα
ΠΛΗΘΥΝΤ.	τσιγγούν-ηδες	τσιγγούν-ες	τσιγγούν-ικα
	τσιγγούν-ηδων	—	τσιγγούν-ικων
	τσιγγούν-ηδες	τσιγγούν-ες	τσιγγούν-ικα

	ΑΡΣΕΝΙΚΟ	ΘΗΛΥΚΟ	ΟΥΔΕΤΕΡΟ
ΕΝΙΚΟΣ	πολυλογ-άς	πολυλογ-ού	πολυλογ-άδικο
	πολυλογ-ά	πολυλογ-ούς	πολυλογ-άδικου
	πολυλογ-ά	πολυλογ-ού	πολυλογ-άδικο
ΠΛΗΘΥΝΤ.	πολυλογ-άδες	πολυλογ-ούδες	πολυλογ-άδικα
	πολυλογ-άδων	(πολυλογ-ούδων)	πολυλογ-άδικων
	πολυλογ-άδες	πολυλογ-ούδες	πολυλογ-άδικα

Συμφωνείτε ότι δεν υφίστανται καν οι κλιτικοί τύποι απλοχέρων, βρομιάρων, γρουσουζων, ζηλιάρων, λιχούδων, παθιάρων, χαδιάρων κλπ.;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Ναι

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 8

Σύμφωνα με τους όρους αποδοχής λέξεων «...Είναι δεκτές οι λέξεις των πινάκων των λεξικών με νομίσματα, ονομασίες βαθμών, ανέμων, κλπ...». Στον πίνακα του Λεξικού Μπαμπινιώτη με τα νομίσματα των χωρών του κόσμου γίνεται απλή αναφορά δίχως όμως να δίδονται κλιτικές πληροφορίες, το αν είναι άκλιτο κλπ. Σημειωτέον ότι κάποια νομίσματα είναι άκλιτα και κάποια άλλα κλίνονται πλήρως ή μερικώς (λ.χ. λίρ-α, -ας, -ες, -ών / δην-άριο, -αρίου, -άρια, -αρίων / μάρκ-ο, -ου, -α, -ων / λεβ, λέβ-α κλπ.). Στον εν λόγω πίνακα καταγράφεται και η χώρα Λεσόθο με νόμισμα το λότι και σύμβολο το L, χωρίς περαιτέρω κλιτικές πληροφορίες (φωτ. 1).

Κιριμπάτι	δολάριο Αυστραλίας	SA
Κολομβία	πέσο Κολομβίας	Col\$
Κομόρες	φράγκο Κομορών	CF
Κονγκό	φράγκο Γαλλ. Αφρικαν. Κοινότη.	CEAF
Κορέα (1) Βόρεια	γουόν Β. Κορέας	Wn
(2) Νότια	γουόν Ν. Κορέας	W
Κόστα Ρίκα	κολόν Κόστα Ρίκα	C
Κούβα	πέσο Κούβας	Cu\$
Κουβέιτ	δηνάριο Κουβέιτ	KD
Κροατία	κούνα Κροατίας	HRK
Κύπρος	κυπριακή λίρα	CYP
Λάος	νέο κιπ	NK
Λεσόθο	λότι	L
Λεττονία	λατ Λεττονίας	LVL
Λευκορωσία	λευκορωσικό ρούβλι	BR
Λίβανος	λίρα Λιβάνου	LL
Λιβερία	δολάριο Λιβερίας	L\$
Λιβύη	δηνάριο Λιβύης	LD

Στο ίδιο λεξικό λημματογραφείται και η χώρα Λεσόθο. Στο ερμήνευμα γράφει ότι έχει «...νόμισμα το λότι / πληθ. μαλότι...» (φωτ. 2).

Λεσόθο (το) {άκλ.} (αγγλ. Kingdom of Lesotho = Βασίλειο τού Λεσό-θο) κράτος-θύλακος μέσα στη Ν. Αφρική με πρωτεύουσα τη Μασε-ρού, επίσημες γλώσσες την Αγγλική και τη Σεσότο και νόμισμα το λότι (πληθ. μαλότι).

[ΕΓΥΜ. < γλ. σεσότο Lesotho, από το όνομα των αφρικανικών φυλών Sotho / Sothu (πληθ. Basutho), αγν. ετύμου, ίσως σημαίνουν απλώς «μαύροι, σκουρόχρωμοι»].

Συμφωνείτε ότι η λέξη μαλότι ορθώς θεωρείται αποδεκτή;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Ναι

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 9

Στο Λεξικό Μπαμπινιώτη λημματογραφείται το αρσενικό ουσιαστικό ο οδούς με παραπομπή στο δόντι (φωτ. 1).

οδοστρώτηρας (ο) [1833] 1. το αυτοκινούμενο συνήθ. μηχανήμα, που διαθέτει έναν ή περισσότερους μεταλλικούς κυλίνδρους μεγάλης διαμέτρου και χρησιμοποιείται στην οδοποιία για την ισοπέδωση του εδάφους (μτφ. για πρόσ.) 2. αυτός που εξισώνει, ισοπεδώνει τα πάντα, παραγνωρίζοντας ιδιαιτερότητες, διακρίσεις ή διαφορές 3. αυτός που ενεργεί με υπερβολικό δυναμισμό, χωρίς προσοχή και λεπτούς χειρισμούς. ➡ ΣΧΟΛΙΟ λ. οδός.

οδούς (ο) → δόντι

οδόφραγμα (το) [1863] {οδοφράγμ-ατος | -ατα, -άτων} το πρόχειρο και προσωρινό οχυρωματικό έργο, το οποίο κατασκευάζεται από ετερόκλητα συνήθ. υλικά και τοποθετείται καθέτως σε δρόμο, με στόχο να εμποδιστεί η κυκλοφορία και η διάβαση: οι διαδηλωτές έστησαν πολλά ~. ➡ ΣΧΟΛΙΟ λ. οδός.

Στο κάτω μέρος του ουσιαστικού δόντι δίδεται και το (αρχαιοπρ.) οδούς (ο) {οδόντος}, δίδεται δηλαδή και η γενική ενικού οδόντος (φωτ. 2).

δόντι (τό) {δοντ-ιού | -ιών} **1.** καθένα από τα οστεοειδή όργανα που είναι συμμετρικά διατεταγμένα μέσα στη στοματική κοιλότητα. στην άνω και κάτω γνάθο. και χρησιμεύουν τόσο στο μάσημα της τροφής όσο και στην προφορική ομιλία: πήγε στον οδοντίατρο, για να του βγάλει το χαλασμένο ~ || σφράγισμα / εξαγωγή δοντιού || πλένω τα ~ μου ΦΡ (α) **τρίζω τα δόντια (σε κάποιον)** βλ. λ. **τρίζω (β) έξω από τα δόντια** με πλήρη ειλικρίνεια, ξεκάθαρα, χωρίς περιστροφές: του μίλησα ~, για να μη νομίζει ότι τον κοροϊδεύω || αυτός μιλάει πάντα ~, δεν ξέρει από διπλωματίες (γ) **με νύχια και με δόντια** με κάθε μέσο, με όλες τις δυνάμεις, καταβάλλοντας κάθε προσπάθεια: παλεύει ~, για να αποδείξει την αθωότητά του / για να σώσει την επιχείρησή του (δ) **πονάει το δοντάκι μου** είμαι ερωτευμένος: πονάει το δοντάκι του για μια μελαχρινή (ε) **(κάτι) δεν είναι για τα δόντια (κάποιου)** για πρόσωπο ή πράγμα το οποίο δεν μπορεί να το έχει ή να το απολαύσει (κάποιος), επειδή ξεπερνά τις δυνατότητές του μην τρέφεις ελπίδες, η κοπέλα ~ σου (στ) (για μωρά) **βγάζω δόντια / σκάζουν τα δόντια μου** για τα πρώτα δόντια που βγάζει ένα μωρό (ζ) **αλλάζω δόντια** (για μικρά παιδιά) πέφτουν τα δόντια της πρώτης οδοντοφυΐας και φυτρώνουν της δεύτερης (η) **απ' τού Χάρου τα δόντια** από τον θάνατο: γλύτωσε / σώθηκε ~! (θ) **δείχνω (σε κάποιον) τα δόντια (μου)** φανερώνω (σε κάποιον) τη δύναμή μου, την ισχύ μου: στο πρόσφατο στρατιωτικό επεισόδιο η χώρα έδειξε τα δόντια της σε όσους την επιβουλεύονται (ι) **μέσ' από τα δόντια** χωρίς να ακούγονται καθαρά αυτά που λέω, χωρίς να ανοίγω πολύ το στόμα μου, χωρίς να αρθρώνω καθαρά τις λέξεις: μη μιλάς ~ σου, δεν καταλαβαίνουμε τι λες! (ια) **σφίγγω τα δόντια** (i) κάνω τις οδοντοστοιχίες μου να πιέσουν η μία την άλλη (ii) (μτφ.) κάνω υπομονή, συγκεντρώνω όλες μου τις δυνάμεις, για να αντέξω δύσκολες καταστάσεις: στις συμφορές οι γενναίοι σφίγγουν τα δόντια και συνεχίζουν (ιβ) **σκονίζω τα δόντια μου** βλ. λ. **ακονίζω (ιγ) κάνω το χρυσό δοντάκι** (για μικρά παιδιά) κοινωνώ, λαμβάνω τη Θεία Κοινωνία (ιδ) **οπλισμένος ως τα δόντια** ως χαρακτηρισμός για πάνοπλο άνθρωπο • **2.** (μτφ) η αιχμηρή προεξοχή σκεύους ή εργαλείου **χάλασαν τα ~ τού μαχαιριού** • **3.** (αργκό ως χαρακτηρισμός) πρόσωπο που κάνει εξυπηρετήσεις σε γνωστούς του, που χρησιμοποιεί την εξουσία του προς όφελος φίλων του· κυρ. στη ΦΡ **έχω δόντι**: έχει γερό δόντι στο υπουργείο και του κάνουν όποια εξυπηρέτηση ζητήσει ΣΥΝ μέσον. Επίσης (αρχαιοπρ.) **οδούς** (ο) {οδόντος}, — (υποκ.) **δοντάκι** (το), (μεγεθ.) **δοντάρα** (η).

[ΕΙΥΜ μέσν. < οδόντιον, υποκ τού αρχ οδούς (βλ.λ.) Ορισμένες φρ είναι μεταφρ. δάνεια, λ. χ. σφίγγω τα δόντια (< αγγλ. clench the teeth), με νύχια και με δόντια (< αγγλ. light tooth and nail), τρίζω τα δόντια (< γαλλ. grincer les dents), (μιλώ) μέσ' από τα δόντια (< γαλλ. parler entre les dents), δείχνω τα δόντια μου (< γαλλ. montrer mes dents), οπλισμένος ως τα δόντια (< γαλλ. armé jusqu'aux dents) κ ά]

Στο ερμηνευμα του λήμματος οφθαλμός βρίσκουμε με έντονους χαρακτήρες (bold) τη φράση «οφθαλμόν αντί οφθαλμού και οδόντα αντί οδόντος», δίδεται δηλαδή εδώ και η αιτιατική ενικού οδόντα (φωτ. 3).

οφθαλμός (ο) (λόγ.) 1. (επιστημ.) το αισθητήριο ὄργανο τῆς ὄρασης, το μάτι ΣΥΝ. (λόγ.-σπάν.) ὄμμα· ΦΡ. (α) **διά γυμνού οφθαλμού / με γυμνό οφθαλμό** μόνο με το μάτι, χωρίς τη βοήθεια οπτικών οργάνων: *αστέρας ορατός ~ ΣΥΝ. με γυμνό μάτι* (β) **ως κόρην οφθαλμού** ως κάτι εξαιρετικά πολύτιμο και ευπαθές, για κάτι που προσέχω πολύ και φροντίζω (γ) **χάρμα οφθαλμών** (ως χαρακτηρισμός) για κάτι ωραίο, κομψό, γοητευτικό: *ο κήπος αυτή την εποχή είναι ~* (δ) **αποστρέφω τους οφθαλμούς** απομακρύνω το βλέμμα (από πρόσωπο ή πρόγμα) (ε) (μτφ.) **εν ριπή οφθαλμού** (έν ριπή ὀφθαλμοῦ, Κ.Λ. Α' Κορινθ. 15, 52) πάρα πολύ γρήγορα, στη στιγμή, ακαριαία ΣΥΝ. αμέσως, πάραυτα (στ) **οφθαλμόν αντί οφθαλμού και οδόντα αντί οδόντος** (ὀφθαλμόν ἀντί ὀφθαλμοῦ καί ὀδόντα ἀντί ὀδόντος, Π.Δ. Έξοδ. 21, 24) (ως δόγμα) για να εκφραστεί η επιθυμία τῆς αντεκδικήσεως, τῆς ανταποδόσεως των ἰσων· στην αντίληψη αυτή αντιτίθεται η χριστιανική περί συγχωρήσεως των εχθρών ή ὅσων μας αδικούν (ζ) **ἐστίν Δίκης οφθαλμός (ος τα πάνθ' ὁρά)** (ἐστίν Δίκης ὀφθαλμός ὃς τὰ πάνθ' ὁρᾷ, Μενάνδρου Μονόστιχοι 179) (υπόκειναι τὸ μάτι τῆς Δικαιοσύνης· το

Λόγω του ότι δεν δίδονται στα λεξικά οι πτώσεις του πληθυντικού, ανατρέχουμε στη Γραμματική Τριανταφυλλίδη, σελ. 86, § 131, όπου όμως παρουσιάζεται η κλίση του ουσιαστικού παππούς, το οποίο εν προκειμένω δεν μας βοηθάει καθόλου (φωτ. 4).

131. 6. Αρσενικά σε -ές και σε -οὺς ανισοσύλλαβα

	ο καφές		ο παππούς	
	Ενικός		Πληθυντικός	
Ονομ.	ο καφές	ο παππούς	οι καφέδες	οι παππούδες
Γεν.	του καφέ	του παππού	των καφέδων	των παππούδων
Αιτ.	τον καφέ	τον παππού	τους καφέδες	τους παππούδες
Κλητ.	καφέ	παππού	καφέδες	παππούδες

Κατά το καφέες κλίνονται:

καναπές, μενεξές, μιναρές, πανσές, τενεκές, χασές κ.ά.

Κατά το παππούς κλίνονται χωρίς πληθυντικό: Ιησούς, νους.

Συμβουλευόμαστε και την αποδεκτή Γραμματική Οικονόμου, σελ. 68, § 122, από την οποία τεκμαίρονται οι τύποι οδόντ-ες, -ων, -ας (φωτ. 5).

δ) Οδοντικόληκτα καταληκτικά μονόθεμα με θέμα σε -ντ
(ον. -ας, γεν. -αντος και ὄν. -ους, γεν. -οντος)

		(θ. ἰμᾶντ-)	(θ. γίγαντ-)	(θ. ὀδοντ-)
Ενικός αριθμός				
ον.	ὁ	ἰμᾶς (ντ-ς)	γίγας (ντ-ς)	ὀδοῦς (ὀδόντ-ς)
γεν.	τοῦ	ἰμάντ-ος	γίγαντ-ος	ὀδόντ-ος
δοτ.	τῷ	ἰμάντ-ι	γίγαντ-ι	ὀδόντ-ι
αιτ.	τὸν	ἰμάντ-α	γίγαντ-α	ὀδόντ-α
κλ.	(ὦ)	ἰμᾶς	γίγαν	ὀδοῦς (ὀδόντ-ς)

Πληθυντικός αριθμός

ον.	οἱ	ἰμάντ-ες	γίγαντ-ες	ὀδόντ-ες
γεν.	τῶν	ἰμάντ-ων	γίγαντ-ων	ὀδόντ-ων
δοτ.	τοῖς	ἰμᾶσι (ἄντ-σι)	γίγασι (αντ-σι)	ὀδοῦσι (ὀδόντ-σι)
αιτ.	τούς	ἰμάντ-ας	γίγαντ-ας	ὀδόντ-ας
κλ.	(ὦ)	ἰμάντ-ες	γίγαντ-ες	ὀδόντ-ες

Δυϊκός αριθμός

ον., αιτ.	τώ, κλ. (ὦ)	ἰμάντ-ε	γίγαντ-ε	ὀδόντ-ε
γεν., δοτ.	τοῖν	ἰμάντ-οιν	γίγαντ-οιν	ὀδόντ-οιν

Κατά το ἰμᾶς κλίνεται ὁ ἀνδριάς.— Κατά το γίγας κλίνονται ὁ ἀδάμας, ὁ ἐλέφας, ὁ Αἴας, ὁ Κάλχας κ.ά., καθώς και το συνηρημένο (ἀλλάεντ-ς = ἀλλάεις) ἀλλᾶς, γεν. τοῦ (ἀλλάεντ-ος) ἀλλᾶντος κτλ.

Κατά το ὀδοῦς κλίνεται και το συνηρημένο (πλακόεντ-ς = πλακόεις) πλακοῦς, γεν. τοῦ (πλακόεντος) πλακοῦντος κτλ.· έτσι και Σελινοῦς (Σελινοῦντος), Τραπεζοῦς (Τραπεζοῦντος), Φλιοῦς (Φλιοῦντος) κ.ά.

Τέλος, στο μη αποδεκτό lexigram δίδονται ως αιτιατική πληθυντικού ἀμφότεροι οι τύποι, οδόντες και οδόντας (φωτ. 6).

Το Λεξικό όπου και εάν είστε μόνο με ένα κλικ!

Lexibrem

Γράψτε μια λέξη με μικρά

Η μεγαλύτερη πύλη της αρχαίας και νέας ελληνικής

Λέξη: οδούς (Κλιτικό Νέας)

Δείτε και: [Χρήση Αρχαίας](#) [LSJ - Αρχ.](#) [Ελλην. Γραμματική](#) [Ευνώνυμα - Σηρασία](#) [Γνωμικά κ.δ.](#) [Ομόρρητα](#)

Ετυμολογία: **δόντι** < μισν. δόντι(ο)ν < δόντιον, υποκορ. του αρχ. ὀδούς < ὀ(ε)δοντ.

Λήμμα	μέρος	γένος	αριθμός	πτώση	τύπος
οδούς	ουσιαστικό	αρσενικό	ενικός	ονομαστική	λόγ. κλητυτή

Λήμμα	μέρος	γένος	αριθμός	πτώση
οδός	ουσιαστικό	θηλυκό	πληθυντικός	αιτιατική

Γένος:

- ο οδούς (λόγ.)
- του οδόντος (λόγ.)
- τον οδόντα (λόγ.)
- οδούς (λόγ.)
- οι οδόντες (λόγ.)
- των οδόντων (λόγ.)
- τους οδόντες (λόγ.)
- τους οδόντας (λογιστ.)
- οδόντες (λόγ.)

ΟΡΘΟΓΡΑΦΗ:

μέρος γένος

ουσιαστικό αρσενικό

Τα πάντα για τα αρχαία **ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ, ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ, ΑΣΚΗΣΕΙΣ**

Απευθυνθήκαμε επανειλημμένως στο συγκεκριμένο λεξικογράφο, ζητώντας του – μεταξύ άλλων – να μας δώσει και την αιτιατική πληθυντικού του ουσιαστικού ο οδούς, αλλά απάντηση δεν πήραμε. Κατά τη γνώμη σας, η αιτιατική πληθυντικού του ουσιαστικού οδούς (ο) είναι οδόντες ή οδόντας;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Οδόντας

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 10

Στο Λεξικό Μπαμπινιώτη λημματογραφείται το αρσενικό ουσιαστικό ο κάντορ. Επίσης, στο τέλος του ερμηνεύματος δίδεται ως υπολήμμα και ο κάντορας, που κλίνεται ομαλά, δηλ. κάντορ-ας, -α, -ες, -ων (φωτ. 1).

κάντορ (ο) αρχιμουσικός σε σύνολο εκκλησιαστικής μουσικής: «ο Μπαχ ~ τού Αγίου Θωμά της Λειψίας». Επίσης **κάντορας**.

[ΕΤΥΜ. < λατ. canitor, -oris «αοιδός, μουσουργός». βλ. κ. καννάτα].

καντούνι (το) {καντουν-ιού | -ιών} (διαλεκτ.) μικρό στενό δρομάκι, συνήθ. πλακόστρωτο.

[ΕΤΥΜ. μεσν. < καντόνι (βλ. λ.)].

καντράν (το) [άκλ.] επίπεδη επιφάνεια με υποδιαίρεσεις και αριθμητικές ενδείξεις: ~ ρολογιού / αυτοκινήτου / τηλεφώνου.

[ΕΤΥΜ. < γαλλ. cadran < μέσ. γαλλ. quadran < λατ. quadrans, μ.τ.χ. τού quadrare «σχηματίζω τετράγωνο, είμαι συμμετρικός» < quadrum «τετραγώνωμα»].

Λαμβάνοντας υπόψη σας ότι το λήμμα κάντορ δεν σημαίνεται από το λεξικογράφο ως άκλιτο (όπως συμβαίνει με χιλιάδες άλλα λήμματα, βλ. π.χ. στην ίδια φωτ. Νο 1 το «καντράν») και αφού συμβουλευτείτε και το μη αποδεκτό lexigram (φωτ. 2),

The screenshot shows the Lexigram website interface. At the top, there's a navigation bar with links like 'Λεξικό', 'Εκπαίδευση', 'Μαθήματα', etc. Below the navigation bar, there's a search bar with the text 'Εισάγετε μια λέξη με μικροί'. To the left of the search bar, there are several buttons for different categories: 'Επικοινωνία Περιηγητών', 'Απλή περιγραφή', 'Μοναδικός ορθογράφος', 'Δημοσιεύει παιχνιδιών μόνο με κλικ', 'Διαδραστικό Εκπαιδευτικό Λογισμικό', 'Γλώσσα Διηρωικού', 'Ομιλείτε Ελληνικά', 'Αρχαία γυν. λυκ.', 'Λυσάρι Αρχαίων', 'Μητρ., Συντακτ., Ασκήσεις', 'Διάφορα', and 'Ενδιάμεση διδασκαλία'. The main content area displays the entry for 'κάντορας'. It includes the word 'κάντορας' (Κλιτικό Νόση), its etymology, and a table of inflections. The table has columns for 'Λήμμα', 'μέρος', 'γένος', 'αριθμός', and 'πτώση'. The entry shows 'κάντορας' as a masculine noun, 1st declension. Below the table, there's a section for 'Γένος' (Gender) with options for 'ο καντορας' (masculine) and 'η καντορα' (feminine). The 'ο καντορας' option is selected, and it shows the corresponding inflections: 'του καντορα', 'τον καντορα', 'κάντορα', 'οι καντορες', 'των καντόραν', 'τους κάντορες', and 'κάντορες'. The 'η καντορα' option is also shown, with inflections: 'της καντορας', 'την καντορα', 'κάντορα', 'οι καντορες', 'των καντόραν', 'τους κάντορες', and 'κάντορες'. The 'ο καντορας' option is highlighted in yellow. At the bottom, there's a button 'ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ, ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ, ΑΣΚΗΣΕΙΣ'.

συμφωνείτε ότι θεωρείται γραμματικώς ορθή η γενική ενικού κάντορος;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Ναι

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 11

Στο Λεξικό Μπαμπινιώτη, στο ρ. βγαίνω δίδονται 4 (τέσσερις) κλιτικοί τύποι προστακτικής: βγες κ. (λαϊκ.) έβγα, βγείτε κ. (λαϊκ.) βγάτε (φωτ. 1).

βγαίνω ρ. αμετβ. {βγήκα (να/θα βγω, προστ. βγες κ. (λαϊκ.) έβγα, βγείτε κ. (λαϊκ.) βγάτε, βγαλμένος} 1. κινούμαι προς τα έξω (από κάπου), πηγαίνω έξω. έρχομαι έξω – (έξω) να πάρω λίγο αέρα || – από το σπίτι || ο λαός βγήκε στους δρόμους || το αυτοκίνητο βγαίνει απ' το γκα-

Αντιθέτως, όπως άλλωστε συμβαίνει και με τη συντριπτική πλειοψηφία των λεμματογραφημένων ρημάτων του λεξικού αυτού, στα σύνθετα ρ. ξεβγαίνω (φωτ. 2)

ξέβγα (το) {χωρ. γεν. κ. πληθ.} (λαϊκ.) η έξοδος: «στο έμπά του μπήκε σαν αϊτός, στο ~ του πετρίτης» (δημοτ. τραγ.) ΛΝΓ. έμπα.

ξεβγάζω ρ. μετβ. {ξεβγαλ-α, -μένος} 1. κάνω το τελευταίο πλύσιμο με νερό (σε ρούχα) αφαιρώντας τις σαπουνάδες: αφού έπλυνε τα ρούχα, τα ξεβγάλε με νερό της βρύσης ΣΥΝ. ξεπλένω 2. (μτφ.) παρυσύρω (κάποιον) στη διαφθορά: ήταν σερνή κοπέλα, αλλά την ξεβγάλε η ξαδέλφη της 3. (η μτχ. **ξεβγαλμένος**, -η, -ο) (κακόσ.) αυτός που έχει αποκτήσει εμπειρίες, κυρ. ερωτικές. – **ξέβγαλμα** (το).

ξεβγαίνω ρ. αμετβ. {μεσν.} {ξεβγήκα} 1. βγαίνω έξω από έναν χώρο 2. (μτφ.) αποκτώ αυτονομία, χειραφετούμαι 3. (σπάν.) παίρνω τον δρόμο της διαφθοράς: της ξεβγήκε η κόρη ΣΥΝ. εκπορνύομαι.

ξεβιδώνω ρ. μετβ. {ξεβίδω-σα, -θηκα, -μένος} 1. βγάζω ή χαλαρώνω

και παραβγαίνω (φωτ. 3)

παραβγαίνω ρ. αμετβ. {μεσν.} {παραβγήκα} 1. αγωνίζομαι (παράλληλα με άλλον), για να συγκριθούν οι επιδόσεις μας: παραβγαίνουμε στο κολύμπι || με προκάλεσε να παραβγούμε στη σκοποβολή ΣΥΝ. αναμετρούμαι, συναγωνίζομαι 2. (συνεκδ. με άρνηση δεν) νικώ: κανένας δεν του παραβγαίνει στο τρέξιμο • 3. βγαίνω έξω από το σπίτι (για διασκέδαση) περισσότερο από όσο πρέπει.

δεν δίδεται κανένας τύπος προστακτικής, ούτε ενικού, ούτε πληθυντικού. Πώς σχηματίζεται η προστακτική (ενικού και πληθυντικού) των ρ. ξεβγαίνω κ. παραβγαίνω; Μια που τό 'φερε η κουβέντα, πρέπει να σημειωθεί ότι το ουσιαστικό ξέβγα (το) είναι αποδεκτός τύπος (βλ. φωτ. 2) και θα παραμείνει αποδεκτός, ανεξάρτητα από τη γνωμοδότησή σας στο τρέχον ερώτημα. Παραθέτουμε λοιπόν παρακάτω τις λέξεις ξεβγές, ξέβγα, ξεβγείτε, ξεβγάτε, παραβγές, παραέβγα, παραβγείτε, παραβγάτε και σας παρακαλούμε να επιλέξετε μόνον εκείνους τους κλιτικούς τύπους, τους οποίους θεωρείτε ότι είναι γραμματικώς ορθοί, θεωρείτε ότι αποτελούν τύπους προστακτικής των ρ. ξεβγαίνω κ. παραβγαίνω και συνεπώς θεωρείτε ότι είναι αποδεκτοί.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Αποδεκτά τα ΞΕΒΓΕΣ, ΞΕΒΓΕΙΤΕ, ΠΑΡΑΒΓΕΣ, ΠΑΡΑΒΓΕΙΤΕ και μη αποδεκτά τα ΞΕΒΓΑ, ΞΕΒΓΑΤΕ, ΠΑΡΑΕΒΓΑ, ΠΑΡΑΒΓΑΤΕ

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 12

Στο Λεξικό Μπαμπινιώτη λημματογραφείται και το ρ. ορθοτονώ (φωτ. 1).

ορθοτομῶ ρ. μέτβ. {ορθότομεις... | ορθοτόμ-ησα. -ούμαι, -ήθηκα, -ημένος} **1.** τέμνω κάτι σε ευθεία γραμμή, ευθυγραμμίζω **2.** ερμηνεύω ή διδάσκω σωστά: η Εκκλησία ορθοτομεί τον λόγο της αληθείας (πβ. ὀρθοτομοῦντες τὸν λόγον τῆς ἀληθείας. Κ.Λ. Β' Τιμόθ. 2, 15).
[ΕΤΥΜ. < μτγν. ὀρθοτομῶ (-έω) < ὀρθο- + -τομῶ < τομή].
ορθοτονώ ρ. μετβ. κ. αμετβ. [μτγν.] {ορθοτόνη-σα, -θηκα. -μενος}
ΓΡΑΜΜ. τονίζω σωστά. — **ορθοτόνηση** (η) [μτγν.].

Δυστυχώς όμως δεν δίδεται το β' εν. προσ., ούτως ώστε να γνωρίζει ο αναγνώστης εάν το ρ. ανήκει στην α' τάξη ή στη β' τάξη της δεύτερης συζυγίας, όπως ακριβώς γίνεται στο Λ.Ν.Ε.Γ. με όλα σχεδόν τα υπόλοιπα ρ. της συζυγίας αυτής. Βλέπουμε π.χ. στη φωτ. Νο 1 και το ρ. ορθοτομῶ, στο οποίο δίδεται ξεκάθαρα το β' εν. προσ. (ορθοτομείς). Με άλλα λόγια, δεν μπορεί ο αναγνώστης να εξαγάγει ασφαλές συμπέρασμα για το αν το ορθό είναι το ορθοτονάς ή το ορθοτονείς. Εάν μας έδιδε ως β' εν. προσ. το ορθοτονείς, η κλίση θα ήταν ορθοτον-ώ, -είς, -εί, -ούμε, -είτε, -ούν(ε). Εάν μας έδιδε ως β' εν. προσ. το ορθοτονάς, η κλίση θα ήταν ορθοτον-ώ, -άς, -ά, -ούμε, -άτε, -ούν(ε). Συμβουλευθήκαμε και το μη αποδεκτό lexigram (φωτ. 2).

[illegible]

Διαϊκός αριθμός

ον., αιτ. ὥτινε	ὥτινε (ἄτινε)	ὥτινε
γεν., δοτ. οἴντινοι	οἴντινοι (αἴντινοι)	οἴντινοι

242. Οι άλλες αναφορικές αντωνυμίες, εκτός από το *ὅς*, *ὅσπερ*, *ὅστις*, κλίνονται σαν τρικατάληκτα επίθετα της β' κλίσης: *ὅσος*, *-η*, *-ον* - *οἶος*, *οἶα*, *οἶον* κτλ.

Συσχετικές αντωνυμίες

243. Από τις αντωνυμίες οι ερωτηματικές, οι αόριστες, οι δευτικές και οι αναφορικές λέγονται μαζί **συσχετικές αντωνυμίες**, γιατί έχουν μεταξύ τους κάποια σχέση, δηλ. σε κάθε ερωτηματική αντωνυμία αντιστοιχεί μια από τις άλλες: *τίς*; - *οὐδείς* - *οὗτος* - *ὅς* κτλ.

Ανατρέχουμε λοιπόν στα τρικατάληκτα επίθετα της β' κλίσης, όπου βρίσκουμε την κλίση του επιθέτου δίκαιος, δικαία, δίκαιον, σελ. 95, § 158 (φωτ. 3).

1. Ασυναίρετα δευτερόκλιτα επίθετα

158. α) Τρικατάληκτα με 3 γένη (σε -ος, -η, -ον και -ος, -α, -ον)

(θ. σοφο-, σοφη-, σοφο-

(θ. δικαιο-, δικαία-, δικαιο-)

Ενικός αριθμός

ον.	σοφός	σοφή	σοφόν	δίκαιος	δικαία	δίκαιον
γεν.	σοφοῦ	σοφῆς	σοφοῦ	δικαίου	δικαίας	δικαίου
δοτ.	σοφῶ	σοφῇ	σοφῶ	δικαίῳ	δικαίᾳ	δικαίῳ
αιτ.	σοφόν	σοφήν	σοφόν	δίκαιον	δικαίαν	δίκαιον
κλ.	σοφὲ	σοφή	σοφόν	δίκαιε	δικαία	δίκαιον

Πληθυντικός αριθμός

ον.	σοφοὶ	σοφαί	σοφὰ	δίκαιοι	δίκαιαι	δίκαια
γεν.	σοφῶν	σοφῶν	σοφῶν	δικαίων	δικαίων	δικαίων
δοτ.	σοφοῖς	σοφαῖς	σοφοῖς	δικαίοις	δικαίαις	δικαίοις
αιτ.	σοφούς	σοφὰς	σοφὰ	δικαίους	δικαίας	δίκαια
κλ.	σοφοὶ	σοφαί	σοφὰ	δίκαιοι	δίκαιαι	δίκαια

Συμβουλευόμαστε και το μη αποδεκτό lexigram για το θηλυκό (φωτ. 4)

Επεκτάσεις Περιηγητών

Αττική πεζογραφία

Μονοτονικός Ορθογράφος

Δημιουργία παιχνιδιών μόνο με κλικ

Διαδραστικά Εκπαιδευτικά Λογισμικά:

ΕΛώσσα Δημοτικού

Ορθώστε Ελληνικά:

Αρχαία γυν. Λοκ.

Λυσάρι Αρχαίων:

Μητρ., Συντακτ., Ασκήσεις

Διάφορα:

Εναλλακτική διδασκαλία

Τα πάντα για τα αρχαία

Τραβήξτε μια λέξη με μικρά

Η μεγαλύτερη πύλη της αρχαίας και νέας

Λέξη: οἷα (Κλιτικό Αρχαίας)

Δείτε και:

Ετυμολογία:

Λήμμα μέρος γένος είδος αριθμός πτώση

οἷος αντωνυμία ουδέτερο αναφορική πληθυντικός ονομαστική αιτιατική

Λήμμα μέρος

οἷα μέρος

Λήμμα μέρος

οἷα επίρρημα

αντωνυμία

αντωνυμία

αντωνυμία

ΜΤΦΡ., ΣΥΝΤΑΚΤ., ΑΣΚΗΣΕΙΣ

οἷα

οἷας

οἷα

οἷαν

-

οἷαι

οἷων

οἷαις

οἷας

-

ΘΕΩΡΙΑ ΓΡΑΜΜ.

μέρος γένος είδος

αντωνυμία θηλυκό αναφορική

και για το αρσενικό (φωτ. 5).

Επεκτάσεις Περιηγητών

Αττική πεζογραφία

Μονοτονικός Ορθογράφος

Δημιουργία παιχνιδιών μόνο με κλικ

Διαδραστικά Εκπαιδευτικά Λογισμικά:

Γλώσσα Δημοτικού

Ομιλείτε Ελληνικά:

Αρχαία γυν. λυκ.

Λυσάρι Αρχαίων:

Μηφρ., Συντακτ., Ασκήσεις

Διάφορα:

Εναλλακτική διδασκαλία

Τα πάντα για το αρχαίο

Γράψτε μια λέξη με μισρά

Η μεγαλύτερη πύλη της αρχαίας και νέας

Λέξη: οία (Κλιτικό Αρχαίας)

Δείτε και: **Ι. Σ.Ι. Αρχ. Ελλην. Γραμματεία** **Κλίση Νέας** **Συνώνυμα** **Σημασία** **Ομόρριζα**

Ετυμολογία: **ος < αρχ.**

Λήμμα μέρος γένος είδος αριθμός πτώση

οίος αντωνυμία ουδέτερο αναφορική πληθυντικός ονομαστική αιτιατική

Λήμμα μέρος

οία μόριω

Λήμμα μέρος

οία επίρρημα

αντωνυμία

αντωνυμία

αντωνυμία

ΜΗΦΡ., ΣΥΝΤΑΚΤ., ΑΣΚΗΣΕΙΣ

οἶος

οἴου

οἴω

οἶον

-

οἶοι

οἴων

οἴοις

οἴους

-

ΘΕΩΡΙΑ ΓΡΑΜΜ.

μέρος γένος είδος

αντωνυμία αρσενικό αναφορική

- Πώς σχηματίζεται στη Νέα Ελληνική η αιτιατική ενικού του θηλυκού γένους, **οία ή οίαν**; (προσοχή: επιλέξτε μόνον το ένα από τα δύο).
- Πώς σχηματίζεται στη Νέα Ελληνική η ονομαστική πληθυντικού του θηλυκού γένους, **οίες ή οίαι**; (προσοχή: επιλέξτε μόνον το ένα από τα δύο).
- Πώς σχηματίζεται στη Νέα Ελληνική η αιτιατική ενικού του αρσενικού γένους, **οίο ή οίον**; (προσοχή: επιλέξτε μόνον το ένα από τα δύο).

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: η αιτιατική ενικού του θηλυκού γένους είναι οίαν, η ονομαστική πληθυντικού του θηλυκού γένους είναι οίαι και η αιτιατική ενικού του αρσενικού γένους είναι οίον

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 14

Στο Λεξικό Μπαρμπινιώτη λημματογραφούνται τα ουσιαστικά ο/η παις (φωτ. 1),

παις (ω/η) {παιδ-ός, -α | -ες, -ών} 1. (αρχαιοπρ.) το παιδί σε τυποποιημένες ή παλαιότε. χρήσεις: *Νοσοκομείο Παίδων* || *Αθλ. εθνική ομάδα παιδων και εθνική ομάδα εφήβων* || «*Η Διάπλασις των Παίδων*» (νεανικό λογοτεχνικό περιοδικό του πρώτου μισού του 20ού αι.)· *Φρ. ίτε παίδες Ελλήνων* (ίτε, παίδες Έλλήνων, πβ. *Αισχύλ. Πέρσαι* 402: ὦ παῖδες Ἑλλήνων, ἴτε) εμπρός, παιδιά των Ελλήνων, εμπρός Έλληνες 2. (οικ. ο τ. **παῖδες**) ως προσφώνηση σε φίλους σε παρέα ατόμων: ~, *ώρα να φύγουμε!*
[ΕΤΥΜ. < αρχ. παῖς, παιδός, βλ. λ. παιδί].

ο/η άπαις (φωτ. 2),

άπαις (ο/η) {άπαιδ-ος, -α | -ες, απαίδων} (αρχαιοπρ.) ο άτεκνος
[ΕΤΥΜ αρχ. < ἄ- στερητ. + παῖς]
απαισιοδοξία (η) [1882] {χωρ πληθ.} η τάση να βλέπει κανείς μό

ο ναυτόπαις (φωτ. 3),

ναυτόπαιδο (τό) [1889] ο μαθητευόμενος ναύτης νεαρής ηλικίας, που εργάζεται σε εμπορικό κυρ. πλοίο ΣΥΝ. μούτσος. Επίσης (λόγ.) **ναυτόπαις** (ο) {ναυτόπαιδος}. ➤ ΣΧΟΛΙΟ λ. ναυς.

ο παλίμπαις (φωτ. 4),

παλίμπαις (ο) {παλίμπαιδ-ος, -α | -ες, παλίμπαίδων} (αρχαιοπρ.) ο μεγάλης ηλικίας άνθρωπος, που εμφανίζει συμπεριφορά παιδιού ΣΥΝ. γεροξεκούτης, ξεμωραμένος.
[ΕΤΥΜ. μτγν. < παλιν- (με αφομοίωση του -ν- προς το επόμενο αρχικό σύμφωνο) + παῖς, παιδός].

ο αγυιόπαις (φωτ. 5),

αγυιόπαις (ο) [1873] {αγυιόπ-αιδος | -αίδων} (λόγ.) παιδί του δρόμου, αλητόπαιδο. Επίσης **αγυιόπαιδο** (το).
[ΕΤΥΜ. < αρχ. ἄγυια «δρόμος» + παῖς «παιδί». Η λ χρησιμοποιήθηκε με παρετυμολ. και σημασιολ. επίδραση του ἁγίου].

ο κολεγιόπαις (φωτ. 6)

κολεγιόπαιδο (τὸ) **1.** ο σπουδαστής κολεγίου **2.** (κατ' επέκτ.) νέος με επιτηδευμένη συμπεριφορά και εμφάνιση. όπως τα παιδιά των κολεγίων. Επίσης (λόγ.) **κολεγιόπαις** (ο) [κολεγιό-παιδος | -παίδων].

και ο/η γυμνασιόπαις (φωτ. 7).

γυμνασιόπαιδο (το) [γυμνασιοπαίδων] ο μαθητής τού γυμνασίου: *τα ~ έκαναν κατάληψη στο σχολείο τους* Επίσης (λόγ.) **γυμνασιόπαις** (ο/η) [1887] [γυμνασιόπαιδος]

Όπως ήδη θα παρατηρήσατε (στις φωτ. 1 – 7), δίδονται εντός παρενθέσεως κάποιες κλιτικές πληροφορίες, δηλ. αλλού μας δίδεται μία πτώση, αλλού δύο πτώσεις και αλλού τέσσερις πτώσεις. Σε κανένα όμως από αυτά τα 7 ουσιαστικά δεν καταγράφεται η κλητική πτώση, πρακτική που – δυστυχώς – στο Λ.Ν.Ε.Γ. ακολουθείται κατά κόρον για τη συντριπτική πλειονότητα των ουσιαστικών, των επιθέτων και των μετοχών της μεσοπαθητικής φωνής. Ανατρέχοντας στο αποδεκτό βοήθημα της σχολικής Γραμματικής της Α. Ε. του Οικονόμου, στις σελ. 69 – 70, § 123 («Παρατηρήσεις στα αφωνόληκτα της γ' κλίσης») διαβάζουμε ότι «...το περισπώμενο ο/η παις σχηματίζει την κλητική ενικού χωρίς κατάληξη, με αφαίρεση του οδοντικού χαρακτήρα: ω παι...» (φωτ. 8).

Παρατηρήσεις στα αφωνόληκτα της γ' κλίσης

123. Από τα αφωνόληκτα της γ' κλίσης:

1) Τα περισσότερα αρσενικά και θηλυκά σχηματίζουν κανονικά την αιτιατική του ενικού με κατάληξη **-α** (τὸν κόρακ-α, τὴν πατρίδ-α) και την κλητ. του ενικού όμοια με την ονομαστική (ὦ κόραξ, ὦ πατρίς, ὦ ἡμάς, ὦ δδούς).

2) Τα βαρύτενα όμως οδοντικόληκτα σε **-ις** (γεν. **-ιδος, -ιτος, -ιθος**) σχηματίζουν την αιτιατ. του ενικού σε **-ν** και την κλητ. του ενικού όμοια με το θέμα (χωρίς το χαρακτήρα): τὴν χάρι-ν, τὴν ἔρι-ν, τὴν ὄρνι-ν· ὦ χάρι, ὦ ἔρι, ὦ ὄρνι (από αναλογία προς τα φωνηεντόληκτα: τὴν πόλιν, ὦ πόλι)· όμοια και μερικά οδοντικόληκτα βαρύτενα σε **-ης ή -υς**: (ὁ καί) ἡ Πάρνης **-ηθος**, (τὸν καί) τὴν Πάρνην, ὦ Πάρνη· ἡ κόρυς **-υθος** (= περικεφαλαία), τὴν κόρ-υν, ὦ κόρυ.

3) Τα βαρύτενα οδοντικόληκτα σε **-ων** (γεν. **-οντος**) και **-ας** (γεν. **-αντος**), το οξύτονο **τυραννίς** (**-ιδος**) και το περισπώμενο (ὁ καί) ἡ παῖς (από τὸ παῖς, γεν. παιδός) σχηματίζουν την κλητ. του ενικού χωρίς κατάληξη (με αφαίρεση του οδοντ. χαρακτήρα): ὦ γέρον, ὦ γίγαν, ὦ Αἴαν, ὦ τυραννί, ὦ παῖ.

4) Τα ουδέτερα οδοντικόληκτα σε **-μα** (γεν. **-ματος**) είναι όλα ακατάληκτα: κτήμα, σῶμα, στράτευμα (βλ. § 104, 2)· καταληκτικά είναι μόνο τα ουδέτ. φως (φῶτ-ς), γεν. φωτ-ός, δοτ. φωτ-ι κτλ. (πβ. § 145) και το ανώμαλο οὖς (οὔτ-ς), γεν. ὠτ-ός (βλ. § 145 και § 150, 12).

Συμβουλευόμαστε επικουρικά και το μη αποδεκτό βοήθημα lexigram (φωτ. 9 – 15).

Λέξη: **παις** (Κλιτικό Νέας)

Δείτε και: [Κλίση Αρχαίας](#) [LSJ - Αρχ. Ελλην. Γραμματεία](#) [Συνώνυμα - Σημασία](#) [Γνωμικά κ.ά.](#) [Ομόρριζα](#) [Βικιπ.](#)

Ετυμολογία: **παις** < αρχ. παῖς < IE *prew-* | *row-* "μικρός, λίγος" < παιδίον < υποκορ. του παῖς

Λήμμα μέρος γένος αριθμός πτώση τύπος

παις ουσιαστικό αρσενικό ενικός ονομαστική λόγ.

Γένος

αρσενικό

- ο **παις** (λόγ.)
- του **παιδός** (λόγ.)
- τον **παίδα** (λόγ.)
- **παι** (λόγ.)
- οι **παῖδες** (λόγ.)
- των **παιδων** (λόγ.)
- τους **παῖδες** (λόγ.)
τους **παῖδας** (λογιότ.)
- **παῖδες** (λόγ.)

ΘΕΩΡΙΑ ΓΡΑΜΜ.

μέρος

γένος

ουσιαστικό αρσενικό

Λέξη: **άπαις** (Κλιτικό Νέας)

Δείτε και: [Κλίση Αρχαίας](#) [LSJ - Αρχ. Ελλην. Γραμματεία](#) [Συνώνυμα - Σημασία](#) [Ομόρριζα](#)

Ετυμολογία: **παις** < αρχ. παῖς < IE *prew-* | *row-* "μικρός, λίγος" < παιδίον < υποκορ. του παῖς

Λήμμα μέρος γένος αριθμός πτώση τύπος

άπαις ουσιαστικό αρσενικό ενικός ονομαστική λόγ.

Γένος

αρσενικό

- ο **άπαις** (λόγ.)
- του **άπαιδος** (λόγ.)
- τον **άπαιδα** (λόγ.)
- **άπαι** (λόγ.)
- οι **άπαιδας / άπαιδες** (λόγ.)
- των **απαίδων** (λόγ.)
- τους **άπαιδας / άπαιδες** (λόγ.)
- **άπαιδας / άπαιδες** (λόγ.)

μέρος

γένος

ουσιαστικό αρσενικό

Λέξη: ναυτόπαις (Κλιτικό Νέας)

Δείτε και: [Κλίση Αρχαίας](#) [Συνώνυμα](#) - [Σημασία](#) [Ομόρριζα](#) [Βικιπ.](#)

Ετυμολογία: **ναύς** < αρχ. ναῦς < ΙΕ *nau-s

λήμμα	μέρος	γένος	αριθμός	πτώση	τύπος
-------	-------	-------	---------	-------	-------

ναυτόπαις ουσιαστικό αρσενικό ενικός ονομαστική λόγ.

Γένος

αρσενικό

- ο ναυτόπαις (λόγ.)
- του ναυτόπαιδος (λόγ.)
- τον ναυτόπαιδα (λόγ.)
- ναυτόπαι (λόγ.)
- οι ναυτόπαιδας / ναυτόπαιδες (λόγ.)
- των ναυτοπαίδων (λόγ.)
- τους ναυτόπαιδας / ναυτόπαιδες (λόγ.)
- ναυτόπαιδας / ναυτόπαιδες (λόγ.)

ΘΕΩΡΙΑ ΓΡΑΜΜ.

μέρος

γένος

ουσιαστικό αρσενικό

Λέξη: παλίμπαις (Κλιτικό Νέας)

Δείτε και: [Κλίση Αρχαίας](#) [LSJ - Αρχ. Ελλην. Γραμματικά](#) [Συνώνυμα](#) - [Σημασία](#) [Ομόρριζα](#)

Ετυμολογία: **παις** < αρχ. παῖς < ΙΕ prew- / prou- "μικρός, λίγος" < παιδίον < υποκορ. του παῖς και **πέλιω** < αρχ. < πελ- < ΙΕ *kel- "στρέφω, γυρίζω"

λήμμα	μέρος	γένος	αριθμός	πτώση	τύπος
-------	-------	-------	---------	-------	-------

παλίμπαις ουσιαστικό αρσενικό ενικός ονομαστική λόγ.

Γένος

αρσενικό

- ο παλίμπαις (λόγ.)
- του παλίμπαιδος (λόγ.)
- τον παλίμπαιδα (λόγ.)
- παλίμπαι (λόγ.)
- οι παλίμπαιδας / παλίμπαιδες (λόγ.)
- των παλιμπαίδων (λόγ.)
- τους παλίμπαιδας / παλίμπαιδες (λόγ.)
- παλίμπαιδας / παλίμπαιδες (λόγ.)

μέρος

γένος

ουσιαστικό αρσενικό

Λέξη: αγυιόπαις (Κλιτικό Νέας)

Δείτε και: **Κλίση Αρχαίας** **Συνώνυμα - Σημασία** **Ομόρριζα**

Ετυμολογία: **ἀγω** < αρχ. ἄγω < IE *ag- < ἄγδην < (επίρρ.) < θ. ἄγ- + παραγ. κατάλ. -δην

λήμμα	μέρος	γένος	αριθμός	πτώση	τύπος
-------	-------	-------	---------	-------	-------

αγυιόπαις	ουσιαστικό	αρσενικό	ενικός	ονομαστική	λόγ.
-----------	------------	----------	--------	------------	------

Γένος

αρσενικό

- ο αγυιόπαις (λόγ.)
- του αγυιόπαιδος (λόγ.)
- τον αγυιόπαιδα (λόγ.)
- αγυιόπαι (λόγ.)
- οι αγυιόπαιδας (λόγ.)
- των αγυιοπαίδων (λόγ.)
- τους αγυιόπαιδας (λόγ.)
- αγυιόπαιδας (λόγ.)

ΘΕΩΡΙΑ ΓΡΑΜΜ.

μέρος

γένος

ουσιαστικό αρσενικό

Λέξη: **κολεγιόπαις** (Κλιτικό Νέας)

Δείτε και: **Συνώνυμα - Σημασία Ομόρριζα**

Ετυμολογία: **κολέγιο** < collegium < λατ. cum + lego

λήμμα	μέρος	γένος	αριθμός	πτώση	τύπος
-------	-------	-------	---------	-------	-------

κολεγιόπαις	ουσιαστικό	αρσενικό	ενικός	ονομαστική	λόγ.
-------------	------------	----------	--------	------------	------

Γένος

αρσενικό

- ο κολεγιόπαις (λόγ.)
- του κολεγιόπαιδος (λόγ.)
- τον κολεγιόπαιδα (λόγ.)
- κολεγιόπαι (λόγ.)
- οι κολεγιόπαιδας / κολεγιόπαιδες (λόγ.)
- των κολεγιοπαίδων (λόγ.)
- τους κολεγιόπαιδας / κολεγιόπαιδες (λόγ.)
- κολεγιόπαιδας / κολεγιόπαιδες (λόγ.)

μέρος

γένος

ουσιαστικό αρσενικό

Λέξη: **γυμνασιόπαις** (Κλιτικό Νέας)

Δείτε και: **Κλίση Αρχαίας Συνώνυμα - Σημασία Ομόρριζα**

Ετυμολογία: **γυμνός** < αρχ.

λήμμα	μέρος	γένος	αριθμός	πτώση	τύπος
-------	-------	-------	---------	-------	-------

γυμνασιόπαις	ουσιαστικό	αρσενικό	ενικός	ονομαστική	λόγ.
--------------	------------	----------	--------	------------	------

Γένος

αρσενικό

- ο γυμνασιόπαις (λόγ.)
- του γυμνασιόπαιδος (λόγ.)
- τον γυμνασιόπαιδα (λόγ.)
- γυμνασιόπαι (λόγ.)
- οι γυμνασιόπαιδας / γυμνασιόπαιδες (λόγ.)
- των γυμνασιοπαίδων (λόγ.)
- τους γυμνασιόπαιδας / γυμνασιόπαιδες (λόγ.)
- γυμνασιόπαιδας / γυμνασιόπαιδες (λόγ.)

μέρος

γένος

ουσιαστικό αρσενικό

Συμφωνείτε ότι θεωρούνται γραμματικώς ορθοί και αποδεκτοί οι κλιτικοί τύποι παι, άπαι, ναυτόπαι, παλίμπαι, αγιόπαι, κολεγιόπαι και γυμνασιόπαι;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Ναι

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 15

Στο Λεξικό Μπαμπινιώτη, στο λήμμα Άμφισσα δίδεται ως υποτεταγμένο υπολήμμα το επίθετο αμφισσαϊκός -ή -ό, με ένα -σ- (φωτ. 1).

Άμφισσά (η) {-ας κ. -ίσσης} πόλη τής Κ. Στερεάς Ελλάδας, πρωτεύουσα τού νομού Φωκίδας. --- **Αμφισσαίος** (ο), **Αμφισσαία** (η), **αμφισσαϊκός**, -ή, -ό

[ΕΤΥΜ αρχ., αβεβ. ετύμου, πιθ. < ἄμφι «γύρω, ανάμεσα» + -ισσα, επειδή η πόλη βρίσκεται μεταξύ τής Γκιώνας και τού Παρνασσού· πβ. λεξικό τής Σούδας: «Ἀμφισσαν δ' ὠνόμασαν διὰ τὸ περιέχεσθαι τὸν τόπον ὄρεσι». Κατὰ τὸν 13ο αἰ. η πόλη γίνεται γνωστή με τὴν ονομασία **Σάλωνα** / **Σάλονα**, για τὴν οὗσα υπάρχουν οἱ ἐξῆς ἐκδοχές: (α) πρόκειται για παραφθορά τῆς λ. **Σαλονίκη** (Θεσσαλονίκη) καὶ δόθηκε στὴν Ἀμφισσα ἀπὸ τὸν Φράγκο βασιλιά τῆς Θεσσαλονίκης Βονιφάτιο Μομφερρατικό. (β) προέρχεται ἀπὸ τὴ λ. **σάλος** «τράνταγμα» ἐξαιτίας τῶν πολλῶν σεισμῶν ποὺ σημειώονταν στὴν περιοχή, (γ) προέρχεται ἀπὸ τὴ συνεκφορά ἔσω ἁλώνια. Ἡ πόλη ξαναπῆρε τὴν ἀρχ. ονομασία Ἀμφισσα τὸ 1833].

Συμφωνεῖτε ὅτι πρόκειται για λάθος ἐκ παραδρομῆς, ὅτι τὸ ἐπίθετο ἐσφαλμένα λημματογραφήθηκε με ἓνα -σ-, ὅτι δὲν υφίσταται καν τέτοιο ἐπίθετο καὶ ὅτι τὸ ὀρθό εἶναι αμφισσαϊκός -ή -ό, με δύο -σσ-;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Ναι

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 16

Στο Λεξικό Τριανταφυλλίδη λημματογραφεῖται τὸ ρ. σημαίνω -ομαι (φωτ. 1),

σημαίνω [siméno] -ομαι PZ2 (συνήθ. στὸ γ' πρόσ.): **Π.** για κτ. ποὺ ἔχει μὴ συγκεκριμένη ἐννοια, μὴ καθορισμένη σημασία: *Τὸ ἀρχαῖο ἐλληνικὸ ῥῆμα "οἶδα" σημαίνει γνωρίζω. Μπορεῖς νὰ μὲν ἐξηγήσεις τι σημαίνει αὐτὸ τὸ ἐμβλημα; | | Ἐκανε μὴ κίνηση ποὺ δὲν κατάλαβα τι σημαίνει. Τι νὰ σημαίνει ἀραγε ἡ σιωπὴ του; τι νὰ υποδηλώνει; Φοβᾶμαι πὼς αὐτὸ σημαίνει πόλεμο. Τι σημαίνει αὐτό; | αὐτὸ δὲ σημαίνει τίποτα, για κτ. ποὺ (δὲν) ἔχει κάποια σημασία, ποὺ (δὲν) παίζει κάποιο ρόλο. **2.** για κτ. ποὺ ἐννοιολογικὰ ταυτίζεται με κτ. ἄλλο: *Ἐλευθερία δὲ σημαίνει ἀναρχία. | | Τι σημαίνει για σένα αὐτὸ τὸ βραβεῖο; τι σημασία τοῦ ἀποδίδεις; **Π.** για ὀρισμένα ἡχητικὰ ὄργανα με τὸν ἦχο τῶν ὁποίων ἀναγγέλλεται κτ.: *Ἡ καμπάνα σήμανε ἐσπερινὸ. Ἡ σάλπιγγα σημαίνει σιωπητήριον. Μόλις σήμανε τὸ κουνδουὺν πρέπει νὰ βγεῖτε ἐξω. Σήμανε νὰ τοὺς φέρονται τὰ φαῖ - σιναγεργμό. | | στ ἐκφράσεις, για γεγονὸς ἢ κατάσταση ποὺ προαναγγέλλει κτ. κρίσιμο ἢ σημαντικό: *σήμανε τὸ τέλος, ἔφτασε. σήμανε ἡ ὥρα*, σήμανε ἡ ὥρα* κάποιου.****

[ἀρχ. σημαίνω]

το οποίο βλέπουμε ότι συνοδεύεται από το κλιτικό παράδειγμα P7.2, δηλ. λιπαίνω -ομαι, μετοχή παθ. παρακ. λιπασμένος (φωτ. 2).

P7.2B Παθητική φωνή							
ενεστ.	οριστ. / υποστ.	λιπαίνομαι	λιπαίνεσαι	λιπαίνεται	λιπαινόμεστε	λιπαίνεστε	λιπαίνονται
	προστ.		(λιπαίνου)			(λιπαίνεστε)	
πρτ.	οριστ.	λιπαινόμεν	λιπαινόμεν	λιπαινόμεν	λιπαινόμεσταν	λιπαινόμεσταν	λιπαινόμεν
αόρ.	οριστ.	λιπαινθήκα	λιπαινθήκες	λιπαινθήκε	λιπαινθήκαμε	λιπαινθήκατε	λιπαινθήκαν
	υποστ.	λιπαινθά	λιπαινθείς	λιπαινθεί	λιπαινθαίμε	λιπαινθείτε	λιπαινθούν
	προστ.					λιπαινθείτε	
	απαρέμφ.	λιπαινθεί					
πρκ.	οριστ.	έχω λιπαινθεί (ή είμαι λιπασμένος)					
	υποστ.	να έχω λιπαινθεί (ή να είμαι λιπασμένος)					
	μτκ.	λιπασμένος					
εξακαλ.							

Έτσι, προκύπτει η μ.π.π. σημασμένος -η -ο. Δεν υπάρχει στο Λ.Κ.Ν. το ρ. υποσημαίνω. Στο Λεξικό Μπαμπινιώτη λημματογραφείται το ρ. σημαίνω, -ομαι, σήμανα, σημάνθηκα, σεσημασμένος (φωτ. 3).

σημαίνω ρ. μετβ. κ. αμετβ. {σήμαν-α, -θηκα, σεσημασμένος} ♦ (μετβ.)

1. έχω συγκεκριμένο περιεχόμενο. συγκεκριμένη σημασία: η λέξη «σήψη» σημαίνει την αποσύνθεση οργανικής ουσίας || τι σημαίνουν αυτοί οι όροι; **2.** έχω βαθύτερο νόημα, φανερώνω (κάτι): τι σημαίνουν όλα αυτά; || αυτή η συμπεριφορά κάτι σημαίνει || πρέπει να βρούμε τι σημαίνουν οι δηλώσεις του || τι να σημαίνει αυτή η ησυχία; **3.** (ειδικότ.) ισοδυναμώ με, έχω ως αποτέλεσμα: άρνηση αποδοχής των θέσεων του προέδρου σημαίνει διαγραφή από το κόμμα || παραβίαση των χωρικών υδάτων σημαίνει πόλεμος || μια αποτυχία δεν σημαίνει τίποτα· υπάρχουν πάντα ευκαιρίες || η ήττα αυτή σήμανε την αρχή τού τέλους του • **4.** κάνω (κάτι) να ηχήσει (δηλώνοντας κάτι, μεταδίδοντας ένα μήνυμα): η καμπάνα τής εκκλησίας σήμανε πέντε (ενν. η ώρα) || ο σαλπικτής σήμανε το εγερτήριο / την επίθεση || η σιγή να σήμανε συναγερμό ΣΥΝ. χτυπώ ♦ (αμετβ.) **5.** βγάζω ήχο (συνήθ. για σήμαντρο, καμπάνα): «σώπα, όπου να 'ναι θα σημάνουν οι καμπάνες» (Γ. Ρίτσος) || «σημαίνει ο Θιος, σημαίνει η γη, σημαίνουν τα επουράνια, σημαίνει κι η Αγία-Σοφία, το μέγα μοναστήρι» (δημοτ. τραγ.)· ΦΡ. (μτφ.) **σήμανε η ώρα / η στιγμή** έφτασε η ώρα, ο κατάλληλος χρόνος για κάτι σπουδαίο (που αναμενόταν): ~ τού σηκώμου τού Γένους **6.** ΛΑΥΤ. δίνω σήματα με τη σφυρίχτρα τού πλοίου ή με σημαίες ή με ειδικό φανό ή με τους βραχίονες κ.λπ. **7.** (η μτχ. ενεστ. **σημαίνων**, -ουσα, -ον) βλ.λ. **8.** (η μτχ. μεσοπαθ. παρακ. **σεσημασμένος**, -η, -οι) βλ.λ. • ΣΧΟΛΙΟ λ. μετοχή.

[ΕΤΥΜ. αρχ., αρχική σημ. «ενδεικνύω, κάνω σήμα», < σήμα (βλ.λ.)].

Στο ίδιο λεξικό (Λ.Ν.Ε.Γ.), στο ρ. υποσημαίνω δίδεται η συντελεσμένη μετοχή μεσοπαθητικού παρακειμένου υποσεσημασμένος (φωτ. 4).

υποσημαίνω ρ. μετβ. [αρχ.] [υποσήμα-να, -νθηκα, υποσεσημασμένος] υποδηλώνω (βλ.λ.), δείχνω, δηλώνω με έμμεσο ή ήπιο τρόπο (κάτι).
— **υποσήμανση** (η).

Συμφωνείτε ότι πρόκειται για λάθος εκ παραδρομής, ότι δεν υφίσταται καν τέτοιος κλιτικός τύπος και ότι το ορθό είναι υποσεσημασμένος;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Ναι

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 17

Στο Λ.Ν.Ε.Γ. ληματογραφούνται και τα λήμματα μπάστα (φωτ. 1),

μπάστα επίρρ. (διαλεκτ.-και ως προστακτική) αρκεί. σταμάτα. ως εδώ: *βαρέθηκα, πια! ~! ΣΥΝ. αρκετά.*
[ΕΤΥΜ. Αντιδάν., < ιταλ. *basta*, προστ. τού ρ. *bastare* «αρκώ, σταματώ» < μεσν. λατ. *bastāre*, αβεβ. ετύμου, πιθ. < αρχ. *βαστάζω*, πβ. *βαστώ*].

βάρδα (φωτ. 2),

βάρδα επιφών. (λαϊκ.) πρόσεξε. φυλάξου *βάρδα από όσους σου κάνουν τον φίλο!*
[ΕΤΥΜ. < βεν. *varda*, προστ. τού ρ. *vardar* (βλ. κ. *βάρδια*)].

μáινα (φωτ. 3),

μáινα επίρρ. ΝΑΥΤ. κυρ. στη Φρ. **μáινα (τα πανιά)!** κατέβασε (χαλάρωσε, χαλαρωμένα) τα πανιά.
[ΕΤΥΜ. < *μαϊνάρω* (υποχωρητ.), βλ. λ.].

μούγγα (φωτ. 4),

μούγγα (η) {χωρ. γεν. κ. πληθ.} (οικ.) **1.** η μούγγαμάρα (βλ. λ., σημ. 2) **2.** (α) για κάποιον που παραμένει σιωπηλός: «*Βρε Γιάννη*», του είπα, «*πού είναι τα λεφτά;*», ~ *ο Γιάννης* (δεν απάντησε ο Γιάννης) (β) (ως προστ.) *σώπα, μη μιλάς!*; *άκουσε μικρέ.* ~ *από 'δώ και πέρα!*

βούβα (φωτ. 5),

βούβα (η) {χωρ. πληθ.} **1.** (λαϊκ.-οικ.) η βουβαμάρα **2.** (ως προσταγή **βούβα!**) σταμάτα να μιλάς, σιωπή! *όταν μιλάει ο αδελφός σου, ~ εσύ! ΣΥΝ. πάψε!, μιλιά!, τσιμουδιά!, μούγγα!, σκάσε!, σκασμός!*
[ΕΤΥΜ. < *βουβαίνω* (υποχωρητ.), πβ. κ. *μούγγα*]

όρτσα (φωτ. 6).

όρτσα επιφών. ΝΑΥΤ. (λαϊκ.) στρέψε προς τον άνεμο: ~ *τα πανιά!* ΣΥΝ. (λόγ.) *πρόσαγε!*
[ΕΤΥΜ. μεσν. < ιταλ. *orza*, αβεβ. ετύμου, ίσως ανάγεται στο ολλ. *lurts* «προς τα αριστερά»].
ορτσάρω ρ. μετβ. κ. αμετβ. {όρτσ-αρα κ. -άρισα, -αρισμένος} ΝΑΥΤ. (λαϊκ.) στρέφω το πλοίο προς τον άνεμο ΣΥΝ. *προσάγομαι* ΑΝΤ. *ποδίζω, επιδίδω.* — **ορτσάρισμα** (το).
[ΕΤΥΜ. < ιταλ. *orzare* < *orza* (βλ. λ. *όρτσα*)].

Παρακαλούμε να παρατηρήσετε προσεκτικά τις 6 αυτές φωτογραφίες, διότι στο ερμηνευμά τους ή στην ετυμολογία τους, πέραν της λέξης «επιφώνημα» ή «επίρρημα», εμφανίζονται (σχεδόν σε όλες) είτε η λέξη «προστακτική», είτε η λέξη «προσταγή», είτε απλώς δίδονται ως συνώνυμα άλλοι ρηματικοί τύποι υπό μορφήν προστακτικής. Ο προβληματισμός των τεσσάρων μελών του «Τμήματος Λεξικού» έγκειται στο εάν τα 6 ως άνω λήμματα επέχουν θέση αποκλειστικώς επιφωνήματος (ή επιρρήματος) ή εάν δύνανται επιπροσθέτως να χρησιμοποιηθούν και ως ελλειπτικοί ρηματικοί τύποι εν είδει προστακτικής. Και το ρωτούμε αυτό διότι εάν κατά τη γνώμη σας τα 6 αυτά λήμματα αποτελούν ρηματικούς τύπους, τότε σύμφωνα με τους σκραμπλικούς κανονισμούς μπορεί στο παιχνίδι μας να «κολλάει» πάνω τους το «ξανά» και να προκύπτουν κατ' αυτόν τον τρόπο 6 νέες λέξεις. Παρακάτω υπάρχουν 7 απαντήσεις. Παρέχεται η δυνατότητα πολλαπλών επιλογών. Εάν θεωρείτε ότι όλα ή κάποια από τα 6 ως άνω λήμματα αποτελούν ρηματικούς τύπους, τότε από τους κάτωθι τύπους ΞΑΝΑΜΠΑΣΤΑ, ΞΑΝΑΒΑΡΔΑ, ΞΑΝΑΜΑΙΝΑ, ΞΑΝΑΜΟΥΓΓΑ, ΞΑΝΑΒΟΥΒΑ, ΞΑΝΑΟΡΤΣΑ επιλέξτε όλους ή εκείνους που θεωρείτε γραμματικώς ορθούς και αποδεκτούς. Εάν αντιθέτως θεωρείτε ότι δεν υφίστανται καν αυτοί οι 6 τύποι και ότι είναι μη αποδεκτοί, τότε επιλέξτε την 7^η απάντηση «Κανένας από τους 6 αυτούς τύπους δεν είναι αποδεκτός».

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Κανένας από τους 6 αυτούς τύπους δεν είναι αποδεκτός

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 18

Στο Λ.Κ.Ν. το ρ. διαπνέω συνοδεύεται από την επισήμανση «μόνο στο ενεστωτικό θέμα», δηλαδή ενεστώτα και παρατατικό (φωτ. 1).

διαπνέω [διαπνέο] -ομαι Ρ (μόνο στο ενεστ. θ.): 1. (για φυτό) αποβάλλω, κυρίως από τους πόρους των φύλλων, νερό υπό μορφή υδρατμών. 2. (συνήθ. παθ.) είμαι επηρεασμένος έντονα από κτ. (ιδέα, ιδεολογία κτλ.) έτσι ώστε να χαρακτηρίζομαι από αυτό: Ποίημα που διαπνέεται από έντονο πατριωτισμό. Διαπνέεται από αισθήματα αγάπης / αλτρουισμού / φιλοπατρίας. Ο υπουργός διαπνέεται από φιλικά αισθήματα για μένα.

[λόγ.: 1: αρχ. διαπνέω 'φυσάω ανάμεσα'· 2: σημδ. γαλλ. s'inspirer]

Ομοίως, στο Λ.Ν.Ε.Γ. το ίδιο ρήμα συνοδεύεται από την επισήμανση «μόνο σε ενεστώτα και παρατατικό» (φωτ. 2).

διαπνέω ῥ̣̣ μετβ̣ αποθ̣ [αρχ.] {μόνο σε ενεστ κ. παρατ | αποτελώ χαρακτηριστικό στοιχείο (κάποιου): τον διαπνέει αλτρουιστικό πνεύμα || (συνήθ μεσοπαθ +από) οι στρατιώτες πρέπει να διαπνέονται από φιλοπατρία || το έργο του διαπνέεται από ακαιοδοξία.

Δεν δίδεται όμως σε κανένα από τα 2 βοηθήματα ο παρατατικός. Είναι διέπνεα ή διάπνεα;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Διέπνεα

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 19

Στο Λ.Κ.Ν. (Τριαντ.), το ρ. λεπταίνω (φωτ. 1)

λεπταίνω [lepténo] P7.4α : ANT χοντραίνω. α. καθιστώ κτ. λεπτό: Πρέπει να λεπτινουμε το έλασμα με τη λίμα. β. κάνω τη φωνή μου οξεία, ψηλή: Λεπτυνες τη φωνή σου και δε σε γνώρισα στο τηλέφωνο. γ. κάνω κτ. να γίνει ή να φαίνεται αδύνατος. ANT παχαίνω: Αυτό το φόρεμα σε λεπταίνει. || γίνομαι λεπτός: Το σκοινί λεπτυνε πολύ και κινδυνεύει να σπάσει. Έκανε δίαιτα και λεπτυνε. Μετά την εγχείρηση στις αμυγδαλές η φωνή της λεπτυνε, έγινε πιο οξεία, ψηλή.

[αρχ. λεπτ(ύνω) μεταπλ. -αίνω]

συνοδεύεται από το κλιτικό υπόδειγμα P7.4α (φωτ. 2).

P7.4α Ενεργητική φωνή							
ενεστ.	οριστ. / υποστ.	απαλαίνω	απαλαίνεις	απαλαίνει	απαλαίνο(υ)με	απαλαίνετε	απαλαίνουν
	προστ.		απάλαινε			απαλαίνετε	
	μτκ.	απαλαίνοντας					
πρτ.	οριστ.	απάλαينا	απάλαινες	απάλαινε	απαλαίναμε	απαλαίνετε	απάλαιναν
αόρ.	οριστ.	απαλύνω	απαλύνεις	απαλύνει	απαλύνουμε	απαλύνετε	απαλύνουν
	υποστ.	απαλύνω	απαλύνεις	απαλύνει	απαλύνο(υ)με	απαλύνετε	απαλύνουν
	προστ.		απάλυνε			απαλύνετε	
	απαρέμφ.	απαλύνει					
πρκ.	οριστ.	έχω απαλύνει (ή έχω απαλυμένο)					
	υποστ.	να έχω απαλύνει (ή να έχω απαλυμένο)					
εξσκολ. μέλλ.		θα απαλαίνω					
στιγμ. μέλλ.		θα απαλύνω					
υπερσ.		είχα απαλύνει (ή είχα απαλυμένο)					
σύντελ. μέλλ.		θα έχω απαλύνει (ή θα έχω απαλυμένο)					
P7.4β Παθητική φωνή							
ενεστ.	οριστ. / υποστ.	απαλαίνομαι	απαλαίνεσαι	απαλαίνεται	απαλαινόμαστε	απαλαίνεστε	απαλαίνονται

Στο Λ.Ν.Ε.Γ. (Μπαμπ.) στο ρ. λεπταίνω (κ. λόγ.) λεπτύνω (λέπτυνα) δεν δίδεται ο αόριστος της μεσοπαθητικής φωνής (φωτ. 3),

λεπταίνω κ. (λόγ.) **λεπτύνω** ρ. μετβ. κ. αμετβ. {λέπτυνα} ♦ (μετβ.) **1.** (για υλικά σώματα) κάνω κάτι λεπτό, μειώνω τον όγκο του: ζήτησε από τον ξυλουργό να λεπτύνει την επιφάνεια του τραπεζιού ΑΝΓ. χονδραίνω **2.** (για πρόσ. ή ζώα) μειώνω το βάρος ΣΥΝ. αδυνατίζω. απισχναίνω **3.** κάνω κάποιον να δείχνει αδύνατος, πιο λεπτός από όσο είναι: σε λεπταίνει αυτή η φούστα ♦ **4.** (αμετβ.) (για πρόσ.) γίνομαι αδύνατος. χάνω κιλά: λέπτυνες στις διακοπές! ΣΥΝ. αδυνατίζω ΑΝΤ. παχαίνω. ❖ ΣΧΟΛΙΟ λ. -αίνω.
[ΕΤΥΜ. < αρχ. λεπτύνω (κατά τα μεταπλ. ρ. σε -αίνω, πβ. μαθ-αίνω, παθ-αίνω) < λεπτός].

όπως δηλαδή είθισται σε πλείστα άλλα ρήματα. Επί παραδείγματι, δείτε τα ρ. καθηλώνω, καθήλωσα, καθηλώθηκα, καθηλωμένος (φωτ. 4)

καθηλώνω ρ. μετβ. {καθήλω-σα, -θηκα, -μένος} **1.** (κυριολ.) στερεώνω με καρφιά. καρφώνω **2.** (συνήθ. μτφ.) εξαναγκάζω σε ακινησία. αφαιρώ από (κάποιον/κάτι) τη δυνατότητα μετακίνησης: ο τραυματισμός της την κράτησε καθηλωμένη στο κρεβάτι δύο μήνες || το μποτιλιάρισμα καθήλωσε τους εκδρομείς επί μία ώρα στην ίδια θέση || η λιτότητα έχει καθηλώσει τους μισθούς στα περσινά επίπεδα || (εκφραστ.) η ταινία καθήλωνε τον θεατή από την πρώτη σκηνή || καθήλωσε το βλέμμα του πάνω της ΣΥΝ. ακινητοποιώ, (εκφραστ.) καρφώνω. ❖ ΣΧΟΛΙΟ λ. ήλω, ξηλώνω.
[ΕΤΥΜ. < αρχ. καθηλώ (-ύω) < καθ- (< κατα-) + ήλω < ήλος «καρφί»].

και σκορπίζω, σκόρπισα, σκορπίστηκα, σκορπισμένος (φωτ. 5),

σκορπίζω ρ. μετβ. κ. αμετβ. {σκόρπισ-α, -τηκα, -μένος} ♦ (μετβ.) **1.** ρίχνω σε διάφορες κατευθύνσεις. εδώ κι εκεί. πετάω: μη σκορπίζεις τα ρούχα σου στο πάτωμα || ~ κοπριά στο χωράφι || ο αέρας σκόρπισε τα χαρτιά μου ΣΥΝ. διασπείρω **2.** (μτφ.) τρέπω τα μέλη ομάδας ατόμων σε άτακτη φυγή. διασπώ τη συνοχή τους: η αστυνομία σκόρπισε με δακρυγόνα το πλήθος των διαδηλωτών ΣΥΝ. διαλύω **3.** (ειδικότ. για αισθήματα, ιδέες, διαθέσεις κ.λπ.) κάνω (κάτι) να εξαφανιστεί, να πάψει να υπάρχει: τα λόγια του ήταν τόσο καθησυχαστικά. που σκόρπισαν τους φόβους / τις αμφιβολίες / τα ερωτηματικά μας ΣΥΝ. διαλύω • **4.** (μτφ.) αφήνω (κάτι) να βγει προς τα έξω και να διαχυθεί

καθώς και τα χωρίς μεσοπαθ. φωνή ρ. τρεμοπαίζω, τρεμόπαιξα (φωτ. 6)

τρεμοπαίζω ρ. ἀμετβ. {τρεμόπαιξα} **1.** (για φλόγα ή φως) αυξομειώνεται η έντασή μου, αναβοσβήνω: το φως των άστρων που τρεμοπαίζει **2.** (για βλέφαρα) ανοιγοκλείνω γρήγορα και έντονα.

και συμπίπτω, συνέπεσα (φωτ. 7).

συμπίπτω ρ. ἀμετβ. {συνέπεσα} **1.** εφαρμόζω, εφάπτομαι: τα σχέδια στις διαφάνειες συμπίπτουν απολύτως με το πρωτότυπο **2.** (κατ' επέκτ.) έρχομαι σε πλήρη αντιστοιχία ή συμφωνία με (κάτι/κάποιον), συμφωνώ: οι δύο εκθέσεις συμπίπτουν σε πολλές επισημάνσεις || η κατάθεσή του συμπίπτει με την εκδοχή του κατηγορουμένου || οι απόψεις / οι προτάσεις τους συμπίπτουν **3.** προκύπτω, εκδηλώνομαι ή συμβαίνω ταυτοχρόνως με κάτι άλλο: καθυστερούσαν τη συνεδρίαση, για να συμπέσει με την επέτειο τής ιδρύσεως του κόμματος **4.** (απρόσ. **συμπίπτει**) συμβαίνει, σημειώνεται ως γεγονός: - πάντα να λείπω, όταν τηλεφωνεί ΣΥΝ. τυχαίνει.
[ETYM. αρχ. < συν- + πίπτω (βλ. λ.)].

Κατά συνέπεια, βάσει όλων των ανωτέρω, ο αναγνώστης συμπεραίνει ότι δεν υφίσταται καν η μεσοπαθητική φωνή του ρ. λεπταίνω κ. λεπτύνω. Εντούτοις, στον πίνακα ανωμάτων ρημάτων, σελ. 1542 (Β' έκδοση) παρατηρούμε ότι στο ρ. λεπτύνω/λεπταίνω δίδονται ο μεσοπαθητικός αόριστος λεπτύνθηκα, η υποτακτική αορίστου να λεπτυνθώ και η μεσοπαθητική μετοχή (εκ)λεπτυσμένος (φωτ. 8).

ρήματα ανώματα	1542		ρήματα	
καμ-, δια-, εκ-, κατα-, μετα-, παρ-, προ-, προσ-, πρὸς- κ.ά. / ἀκρηθίνω	—	καμ-, δια-, εκ-, κατα-, μετα-, παρ-, προ-, προσ-, πρὸς- κ.ά. / ἀκρηθίνω	—	—
καμνίω	ἐκάμην	καμ-, δια-, εκ-, κατα-, μετα-, παρ-, προ-, προσ-, πρὸς- κ.ά. / ἀκρηθίνω	—	—
λάγω (καρ-, αὐτ-) / λάω	ἐλάω	καμ-, δια-, εκ-, κατα-, μετα-, παρ-, προ-, προσ-, πρὸς- κ.ά. / ἀκρηθίνω	—	—
λέγω (δω-, επι-, εκ-, παρ-, πρὸς- κ.ά.)	ἐλόμην / ἐλόμην	καμ-, δια-, εκ-, κατα-, μετα-, παρ-, προ-, προσ-, πρὸς- κ.ά. / ἀκρηθίνω	—	—
λεπταίνω / λεπταίνομαι	ἐλεπταίνομαι	καμ-, δια-, εκ-, κατα-, μετα-, παρ-, προ-, προσ-, πρὸς- κ.ά. / ἀκρηθίνω	—	—
λεπταίνω	ἐλεπταίνομαι	καμ-, δια-, εκ-, κατα-, μετα-, παρ-, προ-, προσ-, πρὸς- κ.ά. / ἀκρηθίνω	—	—
μεθαίνω	ἐμεθαίνομαι	καμ-, δια-, εκ-, κατα-, μετα-, παρ-, προ-, προσ-, πρὸς- κ.ά. / ἀκρηθίνω	—	—
μεγαλύνω (κα-, αὐτ-)	ἐμεγαλύνω	καμ-, δια-, εκ-, κατα-, μετα-, παρ-, προ-, προσ-, πρὸς- κ.ά. / ἀκρηθίνω	—	—
μεθίστημι / -ώ	ἐμεθίστημι	καμ-, δια-, εκ-, κατα-, μετα-, παρ-, προ-, προσ-, πρὸς- κ.ά. / ἀκρηθίνω	—	—
μετρίωμι (κα-)	ἐμετρίωμι	καμ-, δια-, εκ-, κατα-, μετα-, παρ-, προ-, προσ-, πρὸς- κ.ά. / ἀκρηθίνω	—	—
μύωμι	ἐμύωμι	καμ-, δια-, εκ-, κατα-, μετα-, παρ-, προ-, προσ-, πρὸς- κ.ά. / ἀκρηθίνω	—	—
ματίζω	ἐματίζω	καμ-, δια-, εκ-, κατα-, μετα-, παρ-, προ-, προσ-, πρὸς- κ.ά. / ἀκρηθίνω	—	—
μυρνώ	ἐμυρνώ	καμ-, δια-, εκ-, κατα-, μετα-, παρ-, προ-, προσ-, πρὸς- κ.ά. / ἀκρηθίνω	—	—

Συμφωνείτε ότι ο μεσοπαθητικός ενεστώτας είναι λεπταίνομαι και λεπτύνομαι και ότι ο μεσοπαθητικός παρατατικός είναι λεπτταινόμουν(α) και λεπτυνόμουν(α);

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Όχι. Στη μεσοπαθητική φωνή υπάρχουν μόνο ο αόριστος και ο στιγμιαίος μέλλοντας. Δεν υφίστανται καν ο ενεστώτας και ο παρατατικός.

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 20

Στο Λ.Ν.Ε.Γ., στο ρ. τανύω (φωτ. 1)

τανύω ρ. μετβ. [τάννι-σα, -ομαι (καθημ. -έμαι), -στηκα] 1. τεντώνω διάπλατα 2. (μεσοπαθ. **τανύομαι** κ. **τανυέμαι**) (α) τεντώνω τα μέλη τού σώματός μου ΣΥΝ. τεντώνομαι, ανακλαδίζομαι (β) (λαϊκ.) σφίγγομαι κατά τον τυκετό ή κατά την αφόδευση. Επίσης **τανύζω**. — **τάνυση** (η) [αρχ.] κ. **τάνυσμα** (το) κ. **τανυσμός** (ο) [μτγν.]. **τανυτό** (το). [ΕΓΓΥΜ. αρχ., υστερογενής σχηματισμός από το ομηρικό ρ. τάννι-μαι (κατά τα θεματικά φωνηεντόληκτα σε -ύω, πβ. κ. λύω), με θ. ταννυ-, το οποίο ανάγεται σε αμάρτυρο επίθ. *τανύς «στενός, λεπτός, στενόμακρος» < *ταν- < *τη-, συνεσταλμ. βαθμ. τού Ι.Ε. *ten- (βλ. λ. τείνω). Η λ. συνδ. επίσης με σανσκρ. tanū- «λεπτός, ψιλός, ισχνός», λατ. tenuis «λεπτός, ισχνός», αρχ. γερμ. dünni (> γερμ. dünn «λεπτός»), αρχ. σλαβ. tĭnŭkŭ (> ρωσ. tónkij) κ.ά.].

δίδονται ως υποτεταγμένα υπολήμματα τα ουσιαστικά τάνυση, τάνυσμα, τανυσμός, τανυτό καθώς και το ρ. τανύζω το οποίο στον πίνακα των λέξεων με προβλήματα ορθογραφίας (φωτ. 2)

τάλιρο	»	τάλληρο (παλαιότ.)
τανυέμαι	»	τανιέμαι (συνήθης ορθ.)
τανύζω	»	τανίζω (συνήθης ορθ.)
ταξίδι	»	ταξείδι (παλαιότ.)
τέσσερεις	»	τέσσερις (σχολ. ορθ.)

δίδεται και με δεύτερη ορθογραφία (τανίζω – συνήθης ορθ.). Είναι προφανές ότι τα τέσσερα ως άνω ουσιαστικά αποτελούν γραμματικώς παράγωγα του ρ. τανύω. Συμφωνείτε όμως ότι επιπροσθέτως αποτελούν γραμματικώς παράγωγα και του ρ. τανύζω (τανίζω);

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Όχι